

PEKKA KARUNKI

KUOLLEET YÖPERHOSET

Jännitystarina

LEHTIYHTYMÄ OY

LAHTI 1944
ESAN KIRJAPAINO OY.

I.

Oli mitä ihanin elokuun ilta. Meri vyörytti hiljalleen vihertäviä laineitaan loivasti nousevaan kalliorantaan. Rantamännyt huokailivat leppoisassa elokuun tuulessa, joka kahisutteli ylempänä, saaren lehvikössä, kasvavien haapojen lehtiä. Jossakin kaukana lipui valkopurjeinen vene kohti kaukaista rantaa ikäänkuin kiusotellen taivaan untuvapilviä, jotka nekin purjehtivat kohti mantereen taivasta.

Kallioluoto oli saaren nimi. Keskellä saarta oli loistohuvila, jonka omisti tunnettu teollisuusmies, miljoonikko ja vanhapoika Aake Sarhama, Teräsyhtymä Oy:n pääjohtaja. Hän oli kutsunut huvilalleen täksi illaksi kahdeksan vierasta — tuttaviaan mantereelta, pääkaupungista, pienille ja rattoisille elokuun krapuillallisille. Värilliset lyhdyt loivat valoaan illan tummetessa huvilan vehmaaseen, mutta hyvin hoidettuun puistoon. Loppukesän kypsyys ja vehmaus huokui puiston jokaisesta sopesta, vaikka aava meri suvaitsikin silloin tällöin henkäistä ikäänkuin syksyn varoitukseksi kylmähkön tuulahduksen. Mutta nyt oli vielä elokuu ja pitkä taival varsinaisiin syysil-

toihin ja -öihin.

Tehtailija Sarhaman huvila, joka oli ristitty saaren mukaan Kallioluodoksi, oli kaksikerroksinen, valkoiseksi rapattu, nykyaikainen tiilitalo, vaikka sen seinät peittyivät nyt kauttaaltaan köynnöksiin. Alakerroksessa oli avara, kivipermantoinen halli, josta johtivat kaksoisovet suureen olohuoneeseen, ruokasaliin, isännän työhuoneeseen, kirjastoon ja biljardihuoneeseen. Salista johtivat taas ovet avaralle kuisille, jonka eroitti mereen syöksyvistä jyrkänteestä takorautainen aita. Yläkerroksessa olivat vierashuoneet, isännän makuuhuone ja vasemmalla siivellä, pitkän käytävän päässä, palvelijain huoneet. Pohjakerroksessa sijaitsivat pannuhuoneet ja kellarit.

Kooltaan ei huvila ollut suuri, mutta se oli uuden aikainen ja upeasti kalustettu. Miljoonikko Sarhama tunnettiin laajalti taide-esineiden innokkaana keräilijänä ja osan aarteistaan hän oli tuonut Kallioluotoon. — Alhaalla, saaren etelärannalla, oli loivakattoinen venevaja, jossa oli nopeakulkuinen pikamootori ja venevajan läheisyydessä oli hauska, pieni, punainen mökki kukkakuisteineen. Siinä asui saaren puutarhuri Miettinen, joka samalla toimi pikamoot-

torin kuljettajana.

Elokuun 13. päivän iltana v. 1943 oli Aake Sarhaman pikamoottori tuonut kahdeksan vierasta Kallioluotoon. Esittelen krapuillallisten vieraat heti lukijoille:

Leskirouva Johanna Sukeva, o.s. Sarhama, oli tehtailijan sisar. Hän oli neljäkymmentäviisivuotias, kookas nainen, joka oli ollut naimisissa insinööri Sukevan kanssa. Nykyisin eli hän miesvainajansa eläkkeen turvissa tullen toimeen jotakuinkin kohtuullisesti. Luonteeltaan hän oli ylpeä. Hän ei pyytänyt koskaan veljeltään mitään, vaikka tämä oli useastikin insinööri Sukevan kuoleman jälkeen tarjonnut sisarelleen aineellista apua. Hän asui Helsingissä, vanhassa Eiran kivitalossa, jossa omisti neljä huonetta käsittävän osakkeen. Rouva Johanna Sukeva oli neljästäkymmenestäviidestä ikävuodestaan huolimatta vieläkin kaunis nainen. Ainoastaan ohimoille oli ilmaantunut muutamia harmaita hiuksia. Hänen ryhtinsä oli suora ja ylväs. Hänen tumma hipiänsä erosi pohjoismaisista tyypeistä. Hänen ulkomuotonsa ja käytöksensä herätti kaikkialla huomiota.

Nili Sukeva, oli edellisen poika. Hän oli peri-

nyt äitinsä kauneuden ja ryhdin. Iältään oli hän kaksikymmentäviisivuotias. Nili oli tullut ylioppilaaksi Helsingin Normaalilyseosta, lueskellut jonkinverran lakia, mutta luvut olivat jääneet sikseen. Tuntui siltä, että Nilillä ei ollut äitinsä päättäväisyyttä ja tarmoa. Ehkäpä hän oli eksynyt seurustelemaan ajattele mattomien opiskelutoveriensa kanssa, jotka olivat hukuttaneet hänen lukuharrastuksensa ravintolapöytien äärellä laseihin ja pikareihin. Missään tapauksessa en voi väittää, että Nili Sukeva olisi vielä ollut deekiksellä — vaikka jotkut niin sanoivat. Ehkäpä hän vielä joskus tarttuu lujasti lakikirjoihinsa käsiksi ja tekee itsestänsä miehen. . . Tämä tällainen hurvitelu lienee ollut vain nuoruuden hulluutta. . . mutta mistäpä sen niin tarkoin sittenkään tietää. . .

Joka tapauksessa: Nili oli komea nuori mies, joka varmasti sai monen neitokaisen sydämen sykähtelemään ja äiti rakasti poikaansa enemmän kuin ketään toista maailmassa.

Kolmas Kallioluodon vieraista oli johtaja Feodor Sukeva — Nilin setä. Hän omisti Helsingissä jonkinlaisen välitysliikkeen. Hän oli täysin omatekoinen liikemies, jonka puuhat eivät aina olleet niinkään

valoisia. Nykyään keinotteli hän maatiloilla ja kiinteistöillä — millä tavoin tällaisina säännöstelyn ja poikkeuslakien aikana — sen hän itse parhaiten tiesi. Tehtailija Sarhama ei pitänyt johtaja Sukevaa oikeastaan sukulaisenaan, mutta syystä tai toisesta hän aina sentään kutsui hänet tällaisiin pieniin kekkereihinsä.

Johtaja Sukeva oli nähnyt paljon maailmaa, vaikka hän kertoikin matkoistaan suhteellisen vähän. Tiedettiin, että hän oli palannut kotimaahan viisi vuotta ennen talvisotaamme. Hän oli koonnut vähäisen omaisuuden Yhdysvalloissa, mutta sitä ennen oli hän kierrellyt vähän siellä ja täällä. Joskus, heikkoina hetkinään, oli hän maininnut käyneensä, jopa asuneensa vuoden pari, Shanghaissa ja Vladivostokissa. Afrikassa hän oli myös viettänyt joitakin vuosia. Ehkäpä Kaukainen Itä ja »musta maanosa» olikin painanut hänen piirteisiinsä jonkinlaisen oveluutta ja salaperäisyyttä uhoavan leiman. — Johtaja Sukeva oli velivainajansa vaimoa viisi vuotta vanhempi.

Kukapa ei tuntisi neiti Eva Lihriä — Helsingin kauneinta ja viehkeintä mannekiinia. Kaikki seurapiirien naiset tunsivat hänet ulkonäöltä erinomaisen hyvin ja nuoret miehet kävivät pukunäyttelyissä

juuri hänen tähtensä. Hänen vaalea kauneutensa oli puhdasta ja luokseenvetävää. Hänen silmänsä olivat siniset kuin Pohjolan taivas ja hänen kullankeltainen tukkansa oli tuoksuvan raikas.

Eva Lihr oli pukeutunut vaaleansiniseen pukuun ja rinnassaan hänellä oli iso, punainen ruusu. Lapin helmistä punottu kaulanauha hohti hänen tasaisesti päivettyneellä kaulallaan. Muita koruja ei hänen yllään ollutkaan, ellemme ota huomioon harvinaista, muinaiskarjalaista hopearistiä, jota hän käytti rintasolkenä. Se oli outo koru, joka kiinnitti tarkkaavan katsojan huomion puoleensa. Se oli vanha, puolipakanallinen risti, kuuden sentin korkuinen ja levyinen ja sen pintaan oli kaiverrettu kummallisia merkkejä.

Kukaan ei oikeastaan tiennyt, miksi Eva Lihr, joka sittenkin oli vain mannekiini, oli nyt, tänä iltana, miljoonikko Sarhaman hienossa huvilassa — ellei isäntä itse, mutta hän ei ainakaan sitä ilmoittanut kenellekään.

Taiteilija Arvid Borgas oli viides Kallioluodon vieraista. Hänen ikäänsä oli vaikea määritellä — ehkäpä hän oli siinä neljäkymmenen korvilla. Hän oli maailmanmies kiireestä kantapäähän. Hänen käy-

töksensä oli todellakin hieno. Näkyi jo päältä päinkin, että hän oli kierrellyt maailmaa laajalti. Borgas oli puettu vaalean kesäpukuun ja takin napinläpeen hän oli pannut punaisen neilikan. Hänen ylähuultaan somistivat tummat viikset, hiukset olivat hiukan aaltoilevat ja kasvot tummat ja auringonpaahtamat.

Mutta Arvid Borgaksesta kierteli taiteilijapiireissä outoja juttuja. Vuosia ennen sotiamme oli hän elellyt joissakin kylpypaikoissamme, Hangossa, Terijoella ja Naantalissa, eräiden naisten kustannuksella. Jotkut väittivät, että ajottain oli Borgaksen päässä jotakin vikaa. Terijoella, kymmenen vuotta sitten, oli hän hämmästyttänyt kylpyläyleisöä kasvattamalla itselensä pitkän, mustan parran. Hän oli ollut siihen aikaan suhteissa erääseen rikkaaseen, Amerikasta juuri palanneeseen leskeen, joka Borgaksen takia oli tullut heikkomieliseksi ja suljettu mielisairaalaan. — No niin, sellainen oli Arvid Borgas — taiteilija — ja nyt ainakin täydellinen maailmanmies. . .

Kuudes vieraista oli näyttelijätär Elin Viiri. Hän oli esiintynyt muutamissa kotimaisissa elokuvissa vaihtelevalla menestyksellä. Hän oli tyypillinen tumma kaunotar — jotkut väittivät, että hän oli tuota

tavanomaista klisheetyyppiä. Tiedettiin, että hän tunsi hyvin taiteilija Borgaksen — tiedettiinpä sekin, että hän oli seurustellut Aake Sarhaman sisarenpojan, Nilli Sukevan kanssa. Ehkäpä hänet oli siitä syystä kutsuttukin Kallioluotoon.

Entinen urkuri Joel Häiriö oli seitsemäs vieraista. Hän oli jo iäkäs mies — kuusissakymmenissä. Jo kauan, kauan sitten tapahtuneen hämäräperäisen kavallusjutun vuoksi hän oli joutunut pois urkurin toimesta. Hän kuului nykyisin eräisiin tunnettuihin mieskuoroihin, harrasti kuorolaulua intohimoisesti, oli rauhallinen, mutta sentään aina sanavalmis vanha herra, joka mielellään muisteli viime vuosisadan aikuista Helsinkiä ja kertoili mukavia kaskuja tunnetuista pääkaupunkilaisista ja heidän pikku hairahduksistaan. — Mukava mies, vaikka menneisyys lie-nee ollutkin hiukan hämäräperäinen.

Ja kahdeksas vieraista oli nimeuvos Honkanen — Jokke — niinkuin häntä Sarhama ystävällisesti nimitti. Hän oli viimeksimainitun nuoruudenystävä. Nimeuvos oli jolloinkin menneisyydessä ollut liikemiehenä, mutta sitten hän oli innostunut keräilemään kaikkea vanhaa. Hänen kokoelmansa olivat

museomiesten mielestä harvinaisen arvokkaat. Tunnettuna ja hartaana kokoilijana oli presidentti myöntänyt hänelle nimevoksen arvonimen. Hän olikin ainoa tuollaisen arvonimen omaaja maassa. Itse hän leikillä nimitti itseään romuneuvokseksi.

Jokke Honkanen oli puettu ruudukkaaseen kesäpukuun. Liivejä ei ollut ja vyö oli viimeistä edellisessä reiässä, sillä hänen vatsansa oli viime aikoina niukoista korttiannoksista huolimatta vain pyöristynyt. Hänen liikkeensä olivat kuitenkin hämmästyttävän ketterät. Hiukset olivat harventuneet. Tuuheiden kulmakarvojen alla tuikki harmaa silmäpari, jossa näytti asuvan annos sekä kovuutta että huumoria. Oikeastaan tunsu vain isäntä Jokke Honkasen, mutta koska hän epäilemättä tulee lukijan kanssa tutuksi ennen tämän jutun päättymistä, jätän lähemmän esittelyn tässä yhteydessä.

II.

Tehtailija Sarhaman miespalvelija Joosua sytytti viimeisiä värillisiä lyhtyjä. Ilta oli tummunut. Meri huokaili ja leppoinen elokuun tuuli kahisutteli puistossa olevia haavanlehtiä, kun alakerran salin leveät lasiovet aukenivat ja vieraat astuivat kuistille upeasti katetun krapupöydän ääreen.

— Olkaa ystävälliset, sanoi Aake Sarhama hymyillen kohteliasta maailmanmiehen hymyä. Nämä ovat ensimmäiset krapuillalliset Kallioluodolla; — toivotan vieraat sydämellisesti tervetulleiksi.

Pöytäjärjestys oli seuraava:

Pöydän päässä istui isäntä. Hänen oikealla puolellaan neiti Eva Lihir ja vasemmalla johtaja Feodor Sukeva. Toisena oikealla oli ent. urkuri Joel Häiriö ja häntä vastapäätä rouva Johanna Sukeva. Viimeksimainitun vieressä, kolmantena vasemmalla, istui hänen poikansa Nili ja häntä vastapäätä näyttelijätär Elin Viiri. Viimeisinä pöydän päässä istuivat oikealla puolella nimineuvos Jokke Honkanen ja vasemmalla taiteilija Arvid Borgas.

Krapuvati oli hemaisevan herkullinen. Tulipu-

naiset äyriäiset hehkuivat kilpaa värillisten lyhtyjen kanssa, jotka loivat kuistille tunnelmallisen sävyn. Joosua liikkui äänettömästi vieraiden takana ja kaatoi vaaleanvihreisiin viinilaseihin unkarilaista valkoviiniä ja siroihiin pikareihin asianmukaisia viinaryyppyjä. Olut oli oikeata saksalaista olutta, jonka isäntä oli hankkinut jostakin satamassa olevasta aluksesta.

— Sanoit, että nämä ovat ensimmäiset krapuillalliset Kallioluodolla tänä kesänä, vaikka krapuaikaa on ollut jo kolmetoista päivää. Sinähän olet tällä kertaa ajastasi jällellä, huomautti rouva Johanna Sukeva veljelleen hymyillen.

— Olen ollut niin kiinni, vastasi Aake Sarhama. Hirvittävän kiinni! Minulla ei ole pitkiin aikoihin ollut näin rasittavaa kesää. Sota, sota . . . Muistathan ennen, rauhan aikoina — harvoin vietin silloin kesiäni Suomessa . . . Niin, rauhan aikoja, milloinkahan ne jälleen palaavat . . .

— Tuskin milloinkaan, puuttui puheeseen johtaja Feodor Sukeva ja nipisti kravulta pyrstön. Tämä kirottu sota on kestänyt jo siksi kauan, että ihminen muuttuu pakostakin pessimistiseksi. Jos olisin tiennyt, mil-

lainen aika Euroopassa koittaa, en olisi ikinäni lähtenyt »Valloista» tänne.

Yhtäkkiä valaisivat kirkkaat valokeilat elokuun iltayön taivasta. Ne leikkasivat kuin veitset tummuutta. Ne piirsivät kulmia ulpottavaan taivaan kanteen. Sitten laskeutui eräs keiloista alas, alas. Se etsi vedenpinnalta jotakin — olihan sota. Se kääntyi ja hetken oli Kallioluoto kirkkaammassa valaistuksessa kuin päivällä. Sitten se heilahti pois — yhtä nopeasti kuin oli pyyhkäissyt saaren ylikin. Ja yhtäkkiä sammuiivat kaikki valokeilat ikäänkuin luonnoton jättiläinen olisi puhaltanut ne sammuksiin. . .

Kaikki vieraat olivat nousseet ja silmäisivät yöllistä valonheitinnäytelmää lumoutuneina. Ainoastaan johtaja Feodor Sukeva ja Joel Häiriö istuivat tuolillaan välinpitämättömänä ja kun näytelmä oli päättynyt, sanoi Sukeva:

— Sodan tulet. . . Sota heittää merkkinsä kaikkialle — tälle pienelle saarellekin. . .

— Kohottakaamme kuitenkin ensimmäinen maljamme tulevalle rauhalle, joka varmasti vielä koittaa — yhtä varmasti kuin aurinko huomanaamuna nousee tuolta meren sylistä, sanoi Kallioluodon isän-

tä ja nousi seisomaan pöydän päässä. Vieraat kilistelivät — krapuiltojen välitön tunnelma oli alkanut — niin — oliko se alkanut? Jotakin tuntui kuitenkin leijailevan värikkäiden lyhtyjen alla. Meri mustui, tuuli yltyi, tulet lyhdyissä lepattivat. Ehkäpä nämä vieraat olivat aivan liian eri piireistä soveltuakseen välittömästi yhteen. Jollakin tavoin tuntui tunnelma kolealta. Ainoastaan isäntä oli loistavalla tuulella. . .

Eva Lihr tunsu itsensä vieraaksi tässä seurassa. Oikeastaan hän ei tiennyt, miksi hänet oli kutsuttu Kallioluotoon. Isännästä hän piti heti ensimmäisen kädenpuristuksen jälkeen. Nili Sukevan — tuon tyyppilisen helsinkiläiskeikarin — kanssa hän oli silloin tällöin ollut ulkona — Savoyssa, Royalissa, Adlonissa päivällisillä ja illallisilla aivan samalla tavalla kuin näyttelijätär Viirikin, mutta heidän välillään ei ollut silti mitään. Eva Lihr oli kuitenkin vakuutettu siitä, että juuri Nilin takia hänet oli kutsuttu Kallioluodolle. Hän tunsu sitä paitsi jonkinlaista omituista levottomuutta tänä iltana. Tuo häntä vastapäätä istuva mies, johtaja Sukeva, oli hänen mielestään vastenmielinen. Hän ei jaksanut muistaa, missä hän oli aikaisemmin hänet tavannut, mutta niin oli varmasti käynyt. Hän

säpsähti, kun juuri johtaja Sukeva kiinnitti katseensa ensimmäiseksi hänen rintaristiinsä ja sanoi:

— Neiti Lih, teillä on harvinainen rintasolki, varmasti hyvin vanha. Saanko olla utelias ja tiedustella, mistä olette tuollaisen hankkineet?

Eva Lih tunsi kaikkien pöydässä istujien katseiden kääntyvän rintasolkeensa.

— Peräisin siltä ajalta, jolloin pakanuus ja kristinusko taistelivat Karjalasta, kuului nimeuvos Jokke Honkasen ääni pöydän toisesta päästä. Kerrassaan suuri harvinaisuus — haluaisin tuon kokoelmieni kaunistukseksi. — Joel Häiriö, joka istui lähellä nimeuvosta, huomasi kuinka hänen silmänsä kiilsivät oudosti tarkastaessaan Eva Lihrin rinnassa olevaa harvinaisuutta. Intohimoinen kokoilija, ajatteli hän itsekseen. Hän voisi himossaan vaikka ryöstää korun. . .

— Olen perinyt ristini, vastasi neiti Lih tuntematta vähäisintäkään innostusta asiaan. Se oli hallussani jo pikku tyttösenä.

Aake Sarhama loi sekä tyttöön että koruun lämpimän katseen, mutta hänen sisarensa leikki välinpitämättömänä krapuveitsellään. Hiljainen Joosua täytti

jo kolmannen kerran lasit. Kraputarjotinkin oli huomattavasti vähentynyt, mutta hetkisen perästä kantoi Joosua pöytään toisen punaisia, herkullisia äyriäisiä täynnä olevan. Vanha urkuri Joel Häiriö alkoi jo tuntea päässään sekä krapujen että varsinkin alkoholipiristävää vaikutusta ja kertoi näyttelijätär Viirille tarinaa vanhasta helsinkiläisherrasta — tietenkin hän oli elänyt jolloinkin tämän vuosisadan alussa — joka Kappelissa söi krapuja, mutta nielaisi vahingossa kravunsakset semmoisinaan vatsaansa. Siitä tuli tietenkin leikkaus ja hengenmeno. . . Seurue suvaitsi hymyillä. Salista kantautuivat vienot sävelet kuistille — radiosta kuului tällä kertaa jotakin Peter Kreuderin orkesterin loihtimaa ja Nili Sukeva hyräili hiljalleen.

Mutta juuri silloin tapahtui jotakin odottamatonta, jotakin, joka silmänräpäyksessä rikkoi täydellisesti krapuillan tunnelman. Neiti Eva Lihr muuttui yhtäkkiä kalmankalpeaksi, hän horjahti tuolillaan ja hänen kauhua kuvaava katseensa nauliutui hetkeksi pöydän toisella puolella istuvan Johanna Sukevan silmiin. Sitten hänen kaunis päänsä retkahti pöytää vasten, vaaleat hiukset hulmahtivat ja hänen edessään

olevat pikarit kaatuivat . . .

Miljoonikko Sarhama nousi nopeasti tuoliltaan. Hänenkin kasvoistaan oli veri paennut.

— Mikä . . . mikä hänelle tuli, sammalsi hän häntäntyneenä. Pyörtyi kaiketi . . .

— Tai kuoli, kuului kolea ääni hänen viereltään. Johanna Sukeva katsoi veljeensä kylmästi, kun tämä johtaja Sukevan ja Nilin avustamana ja muut vieraat kintereillään kantoi neiti Lihrin elottoman ruumiin olohuoneen sohvalle.

Oli kummallista, kuinka tapaus koski kovasti Aake Sarhamaan. Ymmärrettävästi oli sangen ikävää, että Kallioluodon krapuillassa kuolee vieras, nuori nainen — olkoon kuoleman syy mikä tahansa. Isäntä oli todellakin masentunut. Hän sively neiti Lihrin ohimoita jäävedellä, hieroi hänen ranteitaan, mutta mitään elonmerkkejä ei nuoreen kaunottareen ilmaantunut . . .

— Sydänhalvaus, sanoi joku vieraista. Onhan talossa puhelin? Eikö kutsuta mantereelta lääkäri paikalle? Jotakin ainakin on tehtävä. Pikamoottorilla kestää edestakainen matka kaupunkiin tunnin.

Isäntä ikäänkuin havahtui:

— Niin, todellakin, soittakaa omalle lääkärielleni. Numeroon 380046. Ilmoittakaa, että moottori on häntä noutamassa Kaivopuiston laiturilla. Nopeasti! — Joosua, hän huusi. Näytti siltä kuin häneen olisi kasaunut minuuttien kuluessa jotakin outoa, kuumesta hätää. Joosua, mene heti puutarhurin luo! Pankaa moottori käyntiin ja ajakaa mahdollisimman nopeasti lääkäriä noutamaan. . .

Samassa saapui alakerran hallista Jokke Honkanen ja sanoi:

— Puhelin ei toimi. En pääse kaupungin kanssa yhteyteen. Siinä täytyy olla jokin vika. . .

— Mahdotonta, soitin kaksi tuntia sitten kaupunkiin, vastasi Sarhama ja meni halliin. Hän yritti ottaa yhteyttä, mutta puhelin oli todellakin vaiti.

Joosua oli hänen vieressään; — hänkin vakavana ja kalpeana.

— Ala toimia! Nouda moottorilla lääkäri. Ota Kaivopuistosta auto ja tuo hänet sitten veneellä tänne. — — Sitten hän sipaisi kalpeata otsaansa. — Ehkäpä soitat kaupunkiin tultuasi tänne myöskin etsivän. Voi olla, että häntäkin tarvitaan. . .

Ei kulunut kuin viisi minuuttia, kun vanha Joosua

käpytti rannasta takaisin huvilalle.

— Herra, hän huohotti. Moottorivene on viety, varastettu. Vaja on tyhjä. Miettinenkin oli hämmästynyt, sillä moottorin ääntä ei ollut kuulunut . . .

III.

Nimineuvos Jokke Honkanen poistui kenenkään huomaamatta salista kuistille. Värilyhdyt loivat häilähtelevää valoaan elokuun yöhön. Tuuli oli yltynyt ensimmäiseksi vinkuvaksi ja humisevaksi syyskesän myrskyksi. Haavat kahisivat puistossa ja meri pauhasi saaren kallioihin.

Jokke Honkanen pysähtyi hetkeksi kuistille. Hän silmäsi äskeistä krapupöytää hiukan kaihoten. Hän näki Eva Lihrin lasien kaatuneen ja unkarilaisen valkoviinin tahranneen pöytäliinan. Lasisirpaleiden päällä lepäsi siivet levällään kaunis, tummasiipinen yöperhonen. Hänen tuolinsakin oli kumollaan — se oli kaatunut silloin, kun Sarhama ja Sukeva nostivat vielä puoli tuntia sitten eläneen ja toimineen ruumiin olohuoneen sohvalle. Nimineuvos kuuli salista rouva Johanna Sukevan äänen:

— Rakas Nili, puhui ääni. Nyt me olemme pakotetut jäämään tänne . . . tänne . . . jossa on vainajakin, ainakin huomiseen asti. Toivottavasti voimme antaa merkin jollekin ohikulkevalle moottoriveneelle, joka vie meidät . . . niin . . . meidät kaikki kaupunkiin . . .

— Tästä ajaa harvoin ohi moottoreita, kuuli nimineuvos isännän sanovan. Kallioluoto ei ole tavallisen kulkuväylän varrella.

— Surullista, että tyttö tuolla tavoin otti ja kuoli, sanoi Häiriö. Kerroin ajattelemattomasti jutun siitä vanhasta helsinkiläisherrasta, joka epähuomiossa nielaisi Kappelissa kravunsakset kuorineen pävineen ja joka leikattiin ja kuoli. . . Jospa tyttökin nielaisi kravunsakset — kuka sitä niin varmasti tietää. . .

— Minun täytyisi olla kaupungissa välttämättömästi huomenna. Minulla on filmaus, kuului näyttelijätär Viiri huokaavan.

Nimineuvos Jokke Honkanen laskeutui kuistilta puistoon. Sora narisi hänen jalkojensa alla. Hän kulki hiekotettua, loivasti viettävää käytävää pitkin kohti rantaa. Alhaalla häämötti merta vasten puutarhurin siro mökki ja alempana venevaja. Hetkisen perästä koputti hän puutarhuri Miettisen ovea.

— Saanko tulla sisälle, hän tervehti ovelle tullutta Miettistä, joka oli täysissä pukimissaan. Kuulitte kai Joosualta, että huvilassa on tapahtunut ikävä kuolemantapaus. . .

— Joosua kertoi siitä, vastasi Miettinen. Olkaa hy-

vä ja käykää sisään. Hän tunsi nimeuvoksen hyvin, sillä viimeksimainittu oli aikaisemminkin käynyt vierailulla Kallioluodon huvilassa.

— Kuulin Joosualta, että pikamoottori on viety — kadonnut tuntemattomalla tavalla.

— Niin — sanokaapa muuta, vastasi Miettinen. Se on varastettu, köydet on katkaistu. Mutta minua ihmetyttää suuresti, etten ole kuullut mitään hälinää venevajalta päin. . . olisihan varkaiden toki pitänyt panna moottori käyntiin. Miten muuten he tällaisella tuulella olisivat voineet livistää merelle?

— Kuulitteko mitään pimeän tultua, kysyi Honkanen.

— No, en oikein tiedä, vastasi Miettinen. Pistäydyn portailla haistelemassa ilmaa juuri, kun oli pimennyt; — kello oli ehkä hiukan yli yhdeksän. Tuuli oli silloin huomattavasti voimistunut. Kuulin käytäväsoiran narinaa ja näin mustan hahmon kulkevan puiston halki huvilaa kohti. Kuistilla eivät lyhdyt vielä silloin palaneet.

— Menikö tuo tuntematon huvilaan? tiedusteli Honkanen uteliaana.

— Meni kuin menikin, mutta ei kuistin kautta, vas-

tasi puutarhuri.

— Minkä kautta sitten?

— Näette täältä häämöttävän huvilan oikean puoleisen nurkan, selitti Miettinen. Nurkan takana on keittiönportaat. Tumma varjo katosi nurkan taakse. . . .

— Viitsittekö lähteä kanssani venevajalle. Haluaisin tutustua, miten pikavene on viety, pyysi nimineuvos.

Puutarhuri näytti sähkölampullaan tietä ja molemmat miehet lähestyivät venevajaa. Laineet löivät vaahtopäisinä vajan molemmilla puolin kohoavia kovia kallioita. Oli todellakin oikea syyskesän myrsky; — täällä veden partaalla sen vasta huomasi parhaiten. Miettinen valaisi voimakkaalla sähkölyhdyllään tyhjää vajaa ja Honkanen näki heti, että moottorivene oli varastettu. Kiinnitysköydet oli leikattu veitsellä poikki, sillä lyhyet pätkät riippuivat yhä rautarengasissa.

— Hm —, hän totesi, moottori on lähtenyt merelle. Joko ovat varkaat sitten soutaneet jonkin matkaa ja panneet siellä vasta koneen käyntiin — tai sitten te ette ole kuulleet tässä kamalassa tuulessa moottorin

jyskytystä. . .

— Aivan mahdotonta, keskeytti Miettinen närkästyneenä. Isännän veneessä on sadanviidenkymmenen hevosvoiman moottori ja nimineuvos saa uskoa, että kun se starttaa, niin kyllä silloin ääntä riittää.

— Mutta jos vene on varastettu, niin miten luulette varkaiden saapuneen Kallioluotoon, epäili Honkanen. Täällähän ei ole ketään muita kuin isännän vieraat, te, Joosua ja keittäjätär — minun tietääkseni.

— Ei olekaan muita, myönsi Miettinen, mutta jospa varkaat tai varas on tullut soutuveneellä saarelle, vienyt moottorin ja jättänyt oman veneensä tuuliajolle. Tällaisessa myrskyssä on sitä mahdoton löytää — se on jo kilometrien päässä laineilla, sillä tuuli käy pohjoisesta aavalle.

— No, oli miten oli — se on ainakin varma, että pikamoottori on poissa, murisi nimineuvos ja lähti verkalleen astelemaan huvilaa kohti tuulen kohistessa hänen ympärillään ja vanhojen haapojen kahistessa hänen yläpuolellaan.

Mutta silloin muisti hän äkkiä epäkunnossa olevan puhelimen. Hän käännähti heti ympäri ja palasi puutarhurin mökille. Miettinen tietää varmasti, mis-

sä paikassa puhelinkaapeli nousee merestä saarelle. Hän muisti, kuinka Aake Sarhama oli kertonut aikaisemmin — jo vuosia sitten, jolloin Kallioluodon huvila oli valmistunut — että hänen oli ollut välttämättöntä vetää saarelleen puhelinkaapeli. Juttu oli tullut maksamaan sievoisesti, sillä mantereelta on saarelle matkaa kymmenen kilometriä.

— Unohtui eräs tärkeä asia, sanoi nimineuvos puutarhurin tultua portaille. Huvilan puhelin on epäkunnossa ja ajattelin, että se saattaa olla yhteydessä moottorivenevarkauden kanssa. Voitteko näyttää minulle, missä puhelinkaapeli nousee saarelle?

— Voinpa kyllä, vastasi Miettinen. Se on aivan lähellä — venevajan vieressä.

He laskeutuivat uudelleen rantaan. Vaahtopäät ärjyivät. Miettinen valaisi lyhdyllään vajan nurkkausta ja — kirosi. Puhelinkaapeli oli katkaistu. . .

— Tätä arvelinkin, sanoi Honkanen miettien.

— Ovat — piru soikoon — olleet ovelia, noitui Miettinen. Katkaisivat puhelinkaapelinkin, ettemme voisi saarelta ottaa edes yhteyttä poliisin kanssa. — Voivat olla vaikka mitä roistoja. . .

— Juttu tuntuu kovin hämärättä, murisi Honka-

nen ja lähti hiljalleen astelemaan huvilaa kohti.

Tuo onneton tyttö ei kuollut luonnollista kuolemaa — vaistoan sen, ajatteli nimineuvos kulkiessaan pimeään puiston halki. Hänet murhattiin. Mutta kuka hänet murhasi? Ja mikä oli syy murhaan? Siinäpä kaksi kysymystä, jotka askarruttivat tällä hetkellä nimineuvoksen aivoja. Paitsi kokoilua, harrasti hän nimittäin innokkaasti rikos- ja salapoliisiromaaneita. Hän oli lukenut niitä sadottain. Jokainen sanomalehdessä julkaistu rikosjuttu herätti hänessä suurta mielenkiintoa. Hän pohti, teki omia johtopäätöksiään ja etsi rikoksen motiivia yhtä suurella innolla kuin poliisikin. Nyt hän oli parahiksi joutunut outojen tapahtumien ilmapiiriin — nyt oli hänen toimittava, oli koetettava selvittää se, mikä selvitettävissä oli. Asian teki hänelle otolliseksi se seikka, että saari toistaiseksi oli eristetyssä asemassa, joten poliisi ei ainakaan tänä yönä — tuskin huomennakaan — ehdi saapua saarelle. Arvoisa nimineuvoksemme melkeinpä toivoi, ettei saarelta huomenna saataisi yhteyttä mantereelle ja kaupunkiin.

Miten on sitten käsitettävissä moottoriveneen varkaus ja puhelinkaapelin katkaiseminen. Oliko moot-

tori todellakin varastettu? Ja olivatko varkaat katkaisseet kaapelin siitä syystä, että saarelta ei tosiaankaan voitaisi ottaa yhteyttä mantereelle? Todellakin hämmästyttävän nerokkaita varkaita — ja sitä paitsi he näyttivät tietävän hyvin paljon saaresta, koskapa pimeässäkin saattoivat ilman muuta hiipiä puhelinkaapelille ja nipistää sen poikki. Vai onko neiti Eva Lihrin murhalla, veneen katoamisella ja puhelinkaapelin katkaisemisella jotakin yhteyttä toisiinsa?

Nimineuvosta oikein sapetti, kun hän ajatteli, että huomenna mahdollisesti saapuvat poliisit — niin — ja sotkevat ilman muuta hänen tutkimuksensa. Saapuu lääkäri, joka toteaa kuoleman syyn. Entäpä, jos tyttö sai todellakin sydänhalvauksen — voihan se olla aivan mahdollista — silloin joutuu hän epäilyksineen naurunalaiseksi. Jää jäljelle ainoastaan vähäpätöinen moottorivenevarkaus, jonka varmaankin poliisi selvittää tuossa tuokiossa. . .

— No, ken elää, hän näkee, murisi nimineuvos noustessaan huvilan kuistille.

IV.

Joosua korjaili parhaillaan pöytää, kun nimineuvos Honkanen astui kuistille. Tuuli kahisutti ja repi seinää peittäviä köynnöksiä ja osa värilyhdyistä oli jo sammutettu. Olohuoneen silkiverhojen lomasta hohti valoa kuistille ja pengermälle.

— Valitettava tapaus, huomautti nimineuvos vanhalle, kumaraiselle palvelijalle. Joosua säpsähti.

— Sangen valitettava, hän sanoi. Luuleeko, luuleeko, herra nimineuvos, että neiti Lihri sai sydänhalvauksen?

Honkanen terästi aivojaan. Epäileekö täällä joku toinenkin neiti Lihrin kuolemansyytä? Miksi nimenomaan Joosua — vanha palvelija — sitä epäilee? Niinkauan kuin Honkanen muisti, oli vanhus kuulunut tehtailija Aake Sarhaman talouteen. Ehkä hän oli palvellut jo tehtailijan lapsuudenkodissakin. Vanha ainakin Joosua oli — vanha kuin taivas.

— Kuinka kauan Joosua on palvellut tehtailijaa, kysyi Honkanen.

— Hyvin kauan, kuului vastaus. Olin jo tehtailijan lapsuudenkodissa — Hämeessä. Tiedättehän, että hä-

nen isänsä oli Lammin rovasti. Olin pappilassa renki-poikana.

— Olette hyvin vanha. . .

— Kuusikymmentä vuotta olen elänyt, mutta en näyttäne sentään vielä vanhukselta, keskeytti Joosua.

Nimineuvosta nauratti. Todellinen juurakkokanto. Hänen täytyi tunnustaa, ettei Joosua liikkeissään enempää kuin piirteissäänkään muistuttanut kuusikymmenvuotiasta. Samassa hän jo ajatteli, että tuo äijä tietää Sarhaman perheestä enemmän kuin kukaan muu sivullinen, sillä hänen vanhat, viisaat silmänsä eivät olleet katsoneet ympärilleen huomioita tekemättä.

— Epäileekö Joosua, että Eva Lihrin kuolema olisi ollut jotakin muuta kuin luonnollinen, pamautti nimeuvos yllättäen.

Joosua katsoi häntä suoraan silmiin. Tuuli liehutti hänen harmaata tukkaansa. Tuuheiden kulmakarvojen alla tuikki kaksi teräksensinistä silmää. Joosua oikaisi kumartuneita hartioitaan ja harkinnan jälkeen vastasi:

— En ole puhunut mitään epäilyksistäni. Minusta vaan kaikki tuntuu kovin omituiselta tänä iltana. . .

moottoriveneen katoaminen, puhelimen rikkoutuminen . . . kaikki . . . ja sitten tuon nuoren neidin kuolema lisäksi . . . Hän kolisteli hiljalleen sisälle — ei olohuoneeseen, vaan alas kuistin portaita ja edelleen huvilan nurkan taitse keittiön portaille jättäen nimineuvoksen paikalleen. Kummallinen ukko tosiaankin, ajatteli viimeksimainittu. Hänen aivonsa näyttävät toimivan samalla uralla kuin omanikin . . .

Nimineuvos astui kuistilta olohuoneen valoon. Koko seurue istui siellä vaiteliaana ja nautti iltateetä. Honkanen pani merkille heti ensi silmäyksellä, että vainaja oli siirretty johonkin toiseen huoneeseen. Krapuillan välitön — tai ainakin lähinnä välitön — tunnelma oli tipotiessään. Tehtailija Sarhama tuijotti takkaan, missä räiskyi valkea eikä edes huomannut nuoruudenystävänsä sisääntuloa. Hän oli yhä kalpea ja hänen silmissään oli jollakin tavoin masentunut ja avuton ilme. Muut vieraat istuivat siellä täällä huoneessa. Taiteilija Borgas luki jotakin sohvan nurkauksessa, johtaja Feodor Sukeva hörppi vaiteliaana ja välinpitämättömän näköisenä teetään. Hän vilkaisi pikimmiten, tutkivasti, nimineuvokseen, kun viimeksimainittu astui huoneeseen. Nili luki vanhaa sano-

malehteä ja hänen äitinsä oli ottanut esille käsityönsä. Joel Häiriö alkoi parhaillaan kertoa näyttelijätär Viirille vuosisadan vanhaa helsinkiläisjuttua, mutta viimeksimainittu keskeytti hänet ja huudahti:

— Kas, johan te vihdoin saavutte, herra nimeuvos. Missä olette ollut kaikki nämä kauheat minuutit? Sanokaa, miten me pääsemme tältä kovan onnen saarelta mantereelle? Minun ainakin täytyy päästä viimeistään huomenaamulla . . .

Puhuteltu sytytti rauhallisesti savukkeensa. Tehdailija Sarhama hätkähti neiti Viirin sanatulvan kuullessaan ja silmäsi häntä pitkään ja alakuloisesti. Todellakin kauhea saari, hän ajatteli. Näkyi ilman muuta, että hän oli ottanut hyvin vakavalta kannalta kuolemantapauksen. Ehkäpä liian vakavalta kannalta, sillä mitä hänelle itse asiassa merkitsi jonkun kauniin mannekiinineitosen kuolema. Mutta ehkäpä hänkin vaistosi, että kuolema ei ollut luonnollinen — — ja silloin vedettäisiin sekä hänet että hänen vieraansa kiusallisten tutkimusten häikäisevään keilaan. Iloiseksi tarkoitettut Kallioluodon krapujuhlat muodostuisivat murhenäytelmäksi, jota seurattaisiin suuren yleisön keskuudessa varmasti herpautumattomalla

mielenkiinnolla, sillä esiintyjäthän olivat tunnettuja henkilöitä. . . Nimineuvos puhalteli kuitenkin aivan muina miehinä sinisiä savurenkaita olohuoneen painostavaan ilmapiiriin ja sanoi vihdoin:

— Tietysti olisi hyvin hauskaa, jos pääsisimme pois saarelta huomenna — tai yleensä niin pian kuin mahdollista. Epäilen kuitenkin suuresti, ettei niin käy. Tehtailija Sarhamahan mainitsi, että Kallioluoto on syrjässä tavallisilta kulkureiteiltä, joten voimme jäädä tänne ehkäpä pariksi, kolmeksi vuorokaudeksikin.

— Pariksi, kolmeksi päiväksi? Kuulitko, rakas Nilli? Se on jo liikaa, huudahti rouva Sukeva kudoksensa takaa, mutta hänen poikansa kahisutteli vaan sanomalehteään ja vilkaisi alta kulmiensa neiti Viiriin.

Tehtailija nousi tuolilta, takan äärestä. Hän tuli ystävänsä luo ja sanoi hiljaa:

— Tahtoisin puhua kanssasi. Viitsitkö seurata minua biljardihuoneeseen? — Vainaja nukkuu nimitäin työhuoneessani, hän lisäsi vielä hiljempaa.

He menivät kivipermantaisen hallin kautta biljardihuoneeseen ja istuutuivat nurkkauksessa oleviin, mukaviin nojatuoleihin. Huoneessa oli kaksi nor-

maalikokoista biljardipöytää. Ikkunat antoivat eteläiselle ulapalle, mutta verhot oli tiiviisti vedetty eteen. Meren myrsky kantautui kumeana pauhuna huoneeseen.

— Tiedän entuudestaan molemmat harrastukseksi — sekä kokoilemisesi että omaperäisen rikostutkimuksesi, aloitti Sarhama suorasukaisesti. Luuletko että neiti Lihl murhattiin?

— Minä en luule mitään — vielä, vastasi nimineuvos, mutta jotakin sellaista olen vaistoavinani. Niin, en tiedä, mutta minusta tuntuu siltä, että tämä kuolemantapaus oli todellakin liian äkkinäinen — kuinka sanoisin — liian sopimaton ollakseen luonnollinen. En kuitenkaan käsitä, miksi hänet olisi murhattu — ja nimenomaan täällä, sinun luonasi?

— Niin, minun luonani, sanoi Sarhama hiljaa — kummallisen hiljaa. Oletko jo — onko sinulla jo minikäänlaista aavistusta murhaajasta?

— Ei mitään, vastasi nimineuvos. Tietenkin olisi sinun kannaltasi paikallaan, että saareen saataisiin Helsingin poliisi asiaa tutkimaan — ja tietenkin lääkäri, joka toteaisi kuoleman, vainaja vietäisiin mantereelle, suoritettaisiin ruumiinavaus niin kuin asi-

aan kuuluu ja todettaisiin virallisesti kuoleman syy, mutta asiassahan on se mutta, ettemme täältä aina-kaan tämän yön kuluessa pääse mihinkään. Emme edes puhelinyhteyteen mantereen kanssa. . .

— Niin, jos neiti Lihrin kuolema oli todellakin murha, niin täällä on hämmästyttävän lyhyessä ajassa tapahtunut rikos rikoksen perästä. Pikamoottori on varastettu, nuori nainen murhattu, puhelin tehty käyttökelvottomaksi — eikö siinä olekin jo tarpeeksi muutaman tunnin osalle. . .

— Puhut jo aivan vakuuttavasti murhasta, mutta oletko ajatellut, miten hänet murhattiin — jos murhattiin, sanoi nimineuvos. Hänhän kuoli kaikkien meidän silmien edessä. Kukaan ei häneen koskenut; — luuletko, että hänet jollakin tavoin myrkytettiin?

Sarhama nyökkäsi ja nimineuvos jatkoi:

— Sitä juuri pelkäänkin. On olemassa myrkkyjä, jotka tehoavat uhriin vasta pari-kolme tuntia — jopa puoli vuorokauttakin nauttimisen jälkeen. En väitä, että neiti Lihrille olisi annettu myrkkyä täällä Kallioluodolla, mutta hänelle on voitu tavalla tai toisella antaa sitä ennen tänne tuloa. Myrkky vaikutti aikansa ja kuolema tavoitti hänet vasta täällä — sinun

krapupöydässäsi. Odotahan hetkinen. Muistelen, etteivät neiti Lihri, näyttelijätär Viiri ja taiteilija Borgas olleet siinä veneessä, jossa me toiset tulimme tänne.

— Eivät olleetkaan. Moottori haki heidät tunnin kuluttua mantereelta. He olivat myöhästyneet, vastasi tehtailija Sarhama.

— Onko sinulla mitään epäilyitä siitä, että näyttelijätär Viiri tai taiteilija Borgas . . .

— En tiedä, keskeytti Sarhama. On väärin epäillä mitään, mutta sen voin sinulle ilmoittaa, että Elin Viiri on aivan hulluuteen saakka rakastunut sisarenpoikaani. Ehkäpä hän tietää, että Nili on seurustellut myöskin Eva Lihrin kanssa. Ja taiteilija Borgaksesta minä en pidä . . . Mutta älä missään nimessä näiden viitteiden mukaan käy ratkaisemaan mahdollista arvoitusta.

— Kaikki viitteet ovat tervetulleita, huomautti nimeuvos merkitsevästi. Tiedustelisin sinulta, miksi tämä kaunis mannekiini yleensä kutsuttiin krapuillaasi, joka päättyi hänelle näin surullisesti?

Sarhama oli hetken vaiti. Hän vaikutti hermostuneelta. Kysymys ehkä yllätti hänet. — Niin, hän vastasi, kutsuin neiti Lihrin Kallioluotoon oikeastaan ssa-

reni toivomuksesta. Asia tuntuu hiukan omituiselta, mutta niin on kuitenkin . . .

— Minun mielestäni pitäisi omaisten mahdollisimman pian saada tietää onnettomuudesta. Ovatko he Helsingissä?

— Hänellä ei ole omaisia elossa, vastasi Sarhama hiljaa. Siinä suhteessa voit olla rauhallinen. Stockmannin tavarataloon ilmoitetaan tietenkin surullinen uutinen heti, kun yhteys mantereelle on vain saatu kuntoon.

Nimineuvos Honkasen aivoissa pyörivät vielä tuhannet kysymykset, mutta jostakin kummallisesta syystä hän ei voinut esittää niitä Sarhamalle. Juttu alkoi hänen mielestään muuttua luvattoman salaperäiseksi. Minkätähden hän itse, Sarhama ja vanha palvelija Joosua ajattelivat melko suurella varmuudella, että Eva Lihr oli murhattu, myrkytetty. Vähäisimpiäkään todisteita ei asiassa vielä ollut ilmaantunut. Veneen varkautta ja puhelinkaapelin katkaisemista ei niitäkään voitu ilman muuta asettaa yhteyteen kuoleman kanssa. Mutta sittenkin ajattelivat he, että manekiini oli murhattu. — Miksi? — Oliko noilla kolmella tavallista tarkempi vaisto vai epäilivätkö he sit-

tenkin jotakin? Nimineuvos ei voinut ainakaan vielä epäillä ketään — mutta mahdollisesti Sarhama ja Joosua tiesivät paljon enemmän. . .

— Joosua ja Leena ovat varmaankin jo laittaneet yläkerran vierashuoneet kuntoon, sanoi tehtailija Sarhama ja katsoi kelloansa. Nythän on jo yksi. Ihmeellistä, kuinka aika on kulunut nopeasti. . . Lähtekäämme vieraiden luo ja kehoittakaamme heitä lepäämään loppuyön tunnit.

— Hetkinen vielä. Kuka on Leena?

— Leena Tervoko? Hän toimii huvilassani keittäjäntärenä ja auttaa vanhaa Joosuata silloin, kun ei työskentele keittiössä, vastasi Sarhama. Otin hänet vuosi sitten palvelukseeni sisareni suositusten perusteella.

Herrat palasivat olohuoneeseen.

V.

Tehtailija Sarhama painoi soittokellon nappia. Hetkisen kuluttua astui vanha Joosua sisälle hiljaa kuin varjo ja jäi ovensuuhun odottamaan.

— Ole hyvä ja saata vieraat huoneisiinsa, sanoi Sarhama. Sitten hän kääntyi heidän puoleensa ja lisäsi: Toivotan teille kaikille hyvää yötä. Ikävä onnettomuus keskeytti juhlamme — sangen ikävä. Sarhama oli todellakin hyvin liikutettu. Tänä kesänä ei Kallioluodolla pidetä krapuillallisia — tuskin enää koskaan, sillä minä tulen luultavasti aina muistamaan tämän illan saarellani. — Hyvää yötä.

Joosuan opastamana poistuivat kaikki vieraat paitsi nimineuvos halliin ja edelleen portaita pitkin yläkerrokseen, jossa vierashuoneet sijaitsivat.

— Jään tänne vielä hetkiseksi tupakoimaan. Kai-ken tapahtuneen jälkeen en luule saavani unta, sanoi nimineuvos isännälle. Hän huomasi kuinka näyttelijätär Viiri silmäsi häntä pitkään ja rouva Sukeva hymyili kylmästi sanoessaan:

— Toivon, ettette ole menettäneet hermojanne tämän illan tapahtumien jälkeen.

Sitten he kaikki katosivat halliin ja Honkanen jäi yksin mukavaan nojatuoliin polttelemaan.

Nimineuvos kehitteli ajatuksiaan. Kaikki perustui tällä hetkellä vielä otaksumiin. Eihän oltu edes todistettu, että Eva Lihhr oli myrkytetty. Varmaa oli ainoastaan se, että pikamoottori oli varastettu ja puhelinkaapeli katkaistu ja merenpuoleinen pää heitetty syvyyteen. Kolme läsnäolijaa vaistosi ainoastaan, että kaunis mannekiini oli murhattu. — Siinä kaikki.

Jos hänet oli myrkytetty, niin kuka oli myrkyttäjä. Elin Viirikö, tumma näyttelijätär, joka Sarhaman sanojen mukaan oli tulisesti rakastunut Nili Sukevaan — isännän sisaren poikaan. Nimineuvos ei pitänyt oikein sitä mahdollisena. Hänen mielestään ei Elin Viiri ollut sen tyyppinen nainen, joka pystyisi murhaan. Hän oli liian jokapäiväinen, liian kevyt ja liian ajattelematon. Kuka oli sitten murhaaja? Vai oli ko murhaaja käynyt saarella, sekoittanut myrkyn Eva Lihhrin pikariin silloin, kun kuistilla ei vielä ollut ketään — Joosuan ehkä häärätessä muualla — ja poistunut sitten Kallioluodolta anastamallaan pikamoottorilla katkaistuaan sitä ennen puhelinkaapelin? Siinä oli sentään jonkinverran järkeä, tunnusti nimineuvos

itselleen.

Mutta yhtäkkiä hän muisti harvinaisen ja ikivanhan korun, joka oli herättänyt krapupöydässä huomiota. Neiti Lihri oli ilmeisen vastenmielisesti kertonut siitä — sen oli nimineuvos huomannut heti. Ja juuri tätä ajatellessaan iski nimineuvokseen kokoilijan intohimo. Se on ihmeellinen — tuo piintyneen kokoilijan himo. Hän muisti kodissaan olevat kalliit ja harvinaiset muinaisesinekokoelmat ja ajatteli, kuinka ihanaa olisi saada haltuunsa tuo puolipakanallinen hopearisti, jollaisen hän ensi kerran elämässään eilen illalla oli nähnyt. Nimineuvos kuumeni. Häneltä unohtui mahdollinen murha ja kaikki, joka oli illalla tapahtunut näiden seinien sisällä. Hänen otsalleen nousi kylmä hiki. Hän halusi tuon harvinaisen korun kokoelmiinsa — tavalla tai toisella. . .

Ikäänkuin sisäisen pakon ajamana nousi nimineuvos Jokke Honkanen leppoisasta tuolistaan. Hiipivin askelin hän meni halliin, kuunteli, mutta huvilassa oli kaikki hiljaista. Hän lipui äänettömästi Saraman työhuoneen ovelle. Eva Lihrin ruumis oli sen takana. Kuin varas — tosiaankin hän oli nyt varas — häikäilemättömästi sanoen ruumiinryöstäjä — raotti

hän työhuoneen ovea ja katsoi sisälle.

Hän hätkähti ja heräsi omasta painajaisestaan. Leposohvalla, valkean lakanan verhoamana, makasi Eva Lühr kauniina vainajana. Mutta tehtailija Sarhama oli kumartunut ruumiin yli ja nyyhkytti sydäntäsärkevästi. Nimineuvos kuuli Sarhaman toistavan: »Rakas Eva, minun olisi pitänyt sinulle selittää. . . minun olisi pitänyt ilmoittaa sinulle. . .» Taas värisytti nyyhkytys Sarhaman olkapäitä ja hän vaiken. Hiljalleen sulki nimineuvos työhuoneen oven ja vetäytyi hallin poikki takaisin olohuoneeseen. Asia oli saanut uuden käänteen — sen hän tajusi. Hän oli ymmällä. Mitä tekemistä Sarhamalla oli ollut vainajan kanssa? Rikkaalla miljoonikolla ja tehtailijalla köyhän mannekiinintyön kanssa? Siinä kysymykset, jotka alkoivat askarruttaa hänen aivojaan. Puolipakanallinen hopearisti häipyi hänen mielestään kuin tuhka tuuleen. Tehty rikos vetäisi nyt jälleen hänet pyörteisiinsä ja kokoilijan veri sai luvan kylmetä. Vaikka hän ei koskaan elämänsä varrella näkisi tuollaista harvinaista korua, niin oli se yhdentekevää. Tämä rikos oli saatava selvitettyksi. . .

Nimineuvos jatkoi aikaisempia ajatuksiaan. Jos

Eva Lühr oli murhattu, myrkytetty, niin kuka rikoksen oli tehnyt. Hän luokitteli huvilassa olijat seuraavasti:

Tehtailija Aake Sarhaman kohdalle hän toistaiseksi asetti kysymysmerkin — niin vastenmieliseltä kuin se hänestä tuntuikin. Miksi Sarhama oli parhaillaan vainajan luona? Miksi hän itki kuin lapsi? Miksi hän epätoivoissaan toisteli sanoja: »Rakas Eva, minun olisi pitänyt sinulle selittää... minun olisi pitänyt ilmoittaa sinulle...»

Rouva Johanna S., edellisen sisar, mitä syytä hänellä oli kehoittaa veljeänsä kutsumaan kaunis mannekiini taloon? Nainen vaikutti sitä paitsi äärettömän harkitsevalta naiselta. Hän oli kylmä kuin jää.

Nili S., edellisen poika. Hän oli ollut jonkinlaisissa suhteissa vainajaan. Sitä paitsi hän oli tullut hänen kanssaan Kallioluodolle. Miksi he olivat myöhästyneet? Miksi hän näennäisen kylmästi suhtautui Eva Lührin kuolemaan?

Näyttelijätär Elin Viiri, joka rakasti edellistä nuorta miestä Sarhaman sanojen mukaan yli kaiken. Nainen ei vaikuttanut murhaajattarelta, mutta vississä mielentilassa — esim. äärettömässä mustasukkaisuuden puuskassa — hän saattoi ryhtyä mihin tahansa.

Johtaja Feodor Sukeva, rouva Johanna Sukevan miesvainajan veli, oli kyynillinen herra. Mutta mitä ihmeen syytä hänellä olisi ollut murhata pieni, kaunis, viaton mannekiini? Syyn varjoakaan ei toistaiseksi löytynyt.

Taiteilija Arvid Borgas — murhan mahdollinen syy täysin tuntematon. Voi olla, että hän sairasti jonkinlaista mielisairautta. Sitä todistivat kaikenlaiset hämäret jutut hänen aikaisemmasta elämästään. Arvoituksellinen mies.

Ent. urkuri Joel Häiriö, menneisyys hämărăhkö, mutta murhaajaksi ei hänestä ole.

Joosua, vanha palvelija. Todennäköisesti hän tietää isäntänsä yksityisasioista hyvin paljon. Miksi hänkin otaksui, että kysymyksessä voisi olla murha? Ennemmin taikka myöhemmin — mahdollisimman pian — päätti nimeuvos tunkeutua tehtailija Sarhamaan yksityiselämään vanhan Joosuan välityksellä.

Puutarhuri Miettinen — todennäköisesti epäilysten ulkopuolella.

Keittäjätär Leena Tervo — toistaiseksi tuntematon.

Mahdollisuuksien rajoissa on, että saarella olisi ly-

mynnyt tai sinne olisi saapunut veneellä joku tois-
taiseksi tuntematon, joka olisi sekoittanut kuistin ol-
lessa tyhjänä neiti Lihrin pikariin tuhoisan myrkyn,
anastanut sitten pikamoottorin, katkaissut puhelin-
kaapelin ja kadonnut. Jätettäköön mahdollisuus tois-
taiseksi kysymysmerkiksi.

Ja vihdoin: kuka oli se, joka liikkui pimeään tultua
puistossa ja jonka Mietinen väitti menneen keittiö-
portaiden kautta huvilaan?

Yhtäkkiä nimineuvos säpsähti. Huoneen ovella
seisoi taiteilija Borgas.

— En saa unta, ja tulin valvomaan kanssanne, jos
suvaitsette.

— Olkaa hyvä, vastasi nimineuvos ja viittasi vie-
reiseen tuoliin.

— Minusta tuntuu, että te, herra nimineuvos, olet-
te sangen kiinnostunut neiti Lihrin kuolemasta. Oi-
keastaanhan me olemme kaikki siitä omalla taval-
lamme kiinnostuneita. On epätavallista, että tunne-
tun tehtailijan huvilassa — illallispöydässä vielä —
kuolee yhtäkkiä nuori kaunotar. Minä en usko, että
neiti Lihr kuoli luonnollisella tavalla, ettekä usko te-
kään — vai kuinka.

— Vastaan kysymyksellä. Mikä teidät saa epäilemään neiti Lihrin kuolemansyytä?

— No, hyvä herra, käyttäkäähän aivojanne, vastasi Borgas. Ei tuollainen nuori ihminen kuole tuolla tavoin. Näittekö muuten hänen viimeistä katsetaan? Se oli niin sanomattoman täynnä kauhua, että oikein sydäntä riipaisi. — Sitä paitsi, jatkoi Borgas, jäin kuistille, kun te toiset menitte olohuoneeseen heti kuoleman tapahduttua. Tutkin hiukan kaatunutta pikaria ja viinitilkkää, joka värjäsi pöytäliinan. Olen maailmalla kiertäessäni sattunut tutustumaan myöskin myrkkyyihin. Uskon, että neiti Lihrin pikarissa asui kuolema. . . Näin tummasiipisen ja kauniin yöperhosen lentävän värilyhtyjen valopiiristä pöydälle. Se työnsi väräjävän kärsänsä pikarin siruissa olevaan viinitilkkaseen, levitti tummat siipensä ja kuoli. Hymyilette ehkä, mutta mielestäni on kaunottaren ja tumman yöperhosen kuolemalla jotakin yhteistä. . .

— Teillä on todellakin mielikuvitusta — niinkuin taiteilijalla tulee ollakin, vastasi nimineuvos hymyillen. Minä kuitenkin luulen, että illalla sattunut kuolemantapaus on aivan luonnollinen. Kun joskus tältä saarelta pääsemme pois, antaa kyllä lääkäri asianmu-

kaisen lausuntonsa. Hän nousi ja jatkoi: Aamu sarastaa kohta. Luulen, että yritän nukkua vähän. Kehotaisin teitä tekemään samoin. Huomenna selviävät varmasti kaikki asiat. Olemme hiukan liian hermostuneita — jokainen. Kuolemantapaus, meri, myrsky, kadonnut pikamoottori, epäkunnossa oleva puhelin — niin — kravut ja alkohooli ovat kaikki vaikuttaneet hermoihimme. Hyvää yötä, taiteilija Borgas.

VI.

Aamu sarasti jo. Meri tuntui hiukan tyyntyneen, mutta aaltojen pauhu kantautui silti huvilalle asti. Nimineuvos tuli yläkerran halliin. Hän silmäsi käytävää, jonka molemmilla puolin oli ovia niinkuin pienessä hotellissa. Käytävässä paloi lamppu.

— Herra nimineuvoksen huone on kolmas oikealla, kuuli hän yhtäkkiä äänen sanovan hallin ikkunasyvennyksestä.

— Kas, Joosua, ettekö tekään saa unta, vastasi Honkanen kääntyessään. Tässä talossa ei tänä yönä näy saavan kukaan nukutuksi; — kuoleman varjo pitää kaikkia valveilla.

Vanha palvelija loi nimineuvokseen pitkän, tutkivan katseen teräksensinisistä silmistään ja lähti käytävää pitkin huoneeseensa. Honkanenkin tuli käytävään ja aukaisi huoneensa oven. Hän riisui kengät ja loistaan ja takin ja heittäytyi vuoteelle. Aamunsarasutus kajasti ikkunaverhojen takaa ja nimineuvos vai-pui pian sikeään uneen. Hänen hermonsä näyttivät ainakin vielä olevan kunnossa.

— — —

Aake Sarhama ei tiennyt, että ystävänsä nimineuvos oli nähnyt hänet vainajan luona. Hän tuli hiljaa työhuoneestaan ja meni ruokailuhuoneeseen. Upeasti puuleikkauksin somistetusta viinikaapista hän otti konjakkipullon ja joi lasillisen. Se virkisti. Hän palasi takaisin halliin, josta taiteilija Borgas oli jo aikaisemmin lähtenyt. Hänen silmiensä ympärillä olivat tummat renkaat ja hän vaikutti sanomattoman alakuloiselta.

Sarhama viipyi hetken hallissa ja nousi sitten portaita pitkin yläkertaan. Isännän makuuhuoneeseen johtivat tammiovet suoraan hallista. Jos hän olisi ollut toisenlaisessa mielentilassa, olisi hän varmaankin huomannut olennon, joka hämärästi valaistusta käytävästä vilahti erääseen vierashuoneeseen.

Tehtailija Sarhama veti ikkunaverhot syrjään. Aamunsarastus tulvahti sisään. Hän näki valoittuvan meren, joka yhä myrskysi, joskaan ei enää sillä raivolla kuin iltayöllä. Mainingit huuhtelivat Kallioluodon rantoja ja puisto huvilan ympärillä kohisi mereltä puhaltavassa tuudessa. Meri oli vihreänsininen ja aava; — yhtään purjehtijaa ei tähän aikaan näkynyt.

Sarhama istuutui. Kalpeana hän veti poveltaan

välkähtelevän esineen. Se oli Eva Lihrin muinaisainen hopearisti. Sarhama tarkkaili sen salaperäisiä merkintöjä ja hänen ajatuksensa liitivät vuosikymmenien taa. Muistot heräsivät kummallisen elävästi mieleen. Tuo vanha hopearisti toi hänen silmiensä eteen ajan, jolloin hän oli nuori ylioppilas, papin poika, jolla ei näyttänyt olevan mitään muita mahdollisuuksia maailmassa kuin tavanmukainen virkamiesura. Vuoden pari hän oli opiskellut Helsingissä, mutta kyllästynyt sitten kaikkeen ja lähtenyt merille. Mutta ne ajat olivat olleet ja menneet. Kun hän oli kyllästynyt maailmanrantojen kiertämiseen, oli hän palannut takaisin vanhaan kotimaahansa. Ensimmäinen maailmansota oli muuttanut elämän täällä. Yritteliäs mies saattoi ansaita omaisuuksia. Sarhama alkoi keinotella. Hyvä onni suosi häntä ja vähitellen — ensin hitaasti, mutta sitten yhä nopeammin — hän alkoi vaurastua. Sarhama sijoitteli rahoja järkevästi ja huomasi omaisuutensa yhä vain suurenevan. Hän joutui erinäisten liikeyhtymien ja teollisuuslaitosten johtoon ja perusti vihdoinkin Teräsyhtymä Oy:n.

Mutta sitten hän oli tavannut Airin. Vanhaa hopearistiä pitelevä käsi vavahti. Airin, johon hän oli

heti tulisesti rakastunut. Kesä oli ollut lyhyt, mutta onnellinen. Hän oli jättänyt kaikki työt toisten hoidettavaksi ja omistautunut yksinomaan rakastetulleen. He olivat matkustaneet ympäri Suomea ja eläneet onnen aikaa. Auto ja hotellihuoneet olivat olleet tuona kesänä heidän koteinaan. Tehtailija Sarhama eli uudelleen hetken, jolloin hän oli ostanut Airille vanhan hopearistin — tuon muinaisen korun, jota hän nyt piteli vapisevissa käsissään. He olivat matkalla Petsamoon ja olivat yöpyneet Ivalon matkailumajaan. Köyhä lappalaisvaimo oli silloin tullut heidän luokseen ja tarjonnut ostettavaksi ristin. Airi oli ihastunut siihen heti ensinäkemältä. »Osta se, osta, rakkain», oli hän huudahtanut. »Olkoon se onnemme risti — lyhyen onnemme risti», hän oli lisännyt surullisesti. »Mitä tarkoitat», oli Sarhama vastannut. »Tiedän ja tunnen, ettei onnemme ole pitkä», hän vastasi. Aake Sarhama osti muinaisaikaisen korun — ja nyt oli se jälleen hänen hallussaan.

Tuli syksy. Airi matkusti ulkomaille. Seuraavana keväänä he olivat päättäneet mennä naimisiin, mutta sitä kevättä ei koskaan tullut. . . . Airi kuoli Parisissa lapsivuoteeseen. . . .

Ja nyt oli tehtailija Sarhamalla jäljellä enää tuo vanha, puolipakanallisen ajan hopearisti — eikä mitään muuta. . .

Hän oli heti matkustanut Pariisiin, mutta Airi oli jo haudattu. Hänen lapsensa — heidän lapsensa — pieni tyttö oli jätetty hoidettavaksi erääseen lastenkotiin. Sarhama pani liikkeelle koko vaikutusvaltansa, mutta Ranskan lakien mukaan hän ei saanut lasta haltuunsa. Tyttö kasvoi nuoreksi neidoksi. Hänestä kehittyi harvinaisen kaunis nainen. Sarhama seurasi kotimaasta käsin hänen askeleitaan ja vihdoinkin koitti aika, jolloin hän voi järjestää Evan kotimatkan. Ja Parisissa oli Eva Lühr ollut suurissa muotiliikkeissä mannekiininä ja saman uran hän valitsi täälläkin. Kielivaikeudet olivat ensin suuret, mutta vihdoinkin voitettiin. Mutta koskaan ei Eva Lühr saanut tietää, että hän oli tehtailija Sarhaman tytär. . .

Ei koskaan, ajatteli Sarhama. . . Tänä iltana piti minun se hänelle ilmoittaa — siksi olin nämä illalliset järjestänytkin, ja nyt nukkuu hän tuolla alhaalla vainajana.

Ainoastaan Joosua tiesi asian. Ei kukaan muu — Joosua ja hän itse. Vanha Joosua koristi viikottain

Evan pienen, hauskan töölöläiskodin kukkapaljoudella, jotka hän — Sarhama — lähetti. »Ne tulevat tuntemattomalta», oli Joosua aina sanonut. — Ei edes Sarhaman sisar enempää kuin tämän poikakaan, Nilli, tiennyt, kuka Eva todella oli. Tänä iltana piti heidän kaikkien saada se tietää, mutta . . .

Ulkona sarasti tuulinen ja pilvinen elokuun aamu. Tehtailija Sarhama tunsu omituista uupumusta jäsenissään. Hän heittäytyi täysissä pukimissaan vuoteelle. Yhtäkkiä hän tunsu kouristuksen sydänelassaan. Hän yritti nousta ylös, mutta ei voinut. Oikeassa kädessään hän puristi vanhaa hopearistiä. Hänen aivoissaan välähti ajatus, että se ei ollutkaan onnen vaan onnettomuuden risti. Airi oli kuollut ristin saatuaan, Eva oli kuollut — niin — ja nyt hän. . .

Tehtailija Aake Sarhaman silmät muuttuivat lasin-kirkkaiksi. Hän kuoli vuoteelleen vanha, muinaisakainen hopearisti kädessään. . .

VII.

Nimineuvos Honkanen heräsi aamulla koputukseen. Hän hypähti ylös piristyneenä, meni ovelle ja aukaisi sen. Joosua seisoj siellä. Vanhuksen kasvot olivat tuhkanharmaat.

— Mitä nyt, Joosua, kysyi nimineuvos.

— Tehtailija Sarhama on kuollut, sanoi vanhus. Hänen äänensä ilmaisi sanomatonta kauhua. Kuollut vuoteessansa yöllä.

— Siis toinen kuolema yhden yön kuluessa, totesi nimineuvos lakoonisesti. Meren saarella, vailla mitään yhteyksiä mantereelle. Tämä alkaa kehittyä jo omituiseksi tilanteeksi. — Mutta kuulkaahan, hyvä Joosua, tietääkö Sarhaman kuolemasta vielä kukaan muu kuin me kaksi.

— Ei tiedä, vastasi vanhus.

— Älkää puhukokaan heille vielä mitään, käski nimineuvos. Sitten hän kehoitti Joosuaa tulemaan huoneeseensa ja ajatteli, että nyt on erinomainen tilaisuus yrittää saada ukosta irti sen, minkä voi. — Ker tokaa minulle hiukan näistä Sarhaman sukulaisista ja hänen suhteistaan heihin.

Joosua oli hetken vaiti. Sitten hän kysyi:

— Luuleeko nimineuvos, että tehtailijakin myrkytettiin?

— Enhän ole vielä edes nähnyt ruumista, vastasi toinen. Mutta ennen kuin puutumme asiaan menkäämme katsomaan häntä. Joosuaa puistattivat kuin vilunväreet, mutta sanaakaan sanomatta hän seurasi nimineuvosta Sarhaman makuuhuoneeseen.

Vuoteella makasi tehtailija kuolonväri kasvoissaan. Hän oli täysissä pukimissa. Mitään väkivallan merkkejä ei näkynyt. Mutta sitten nimineuvos Honkanen säpsähti. Vainaja puristi oikeassa kädessään vanhaa hopearistiä — Eva Lihrin ristiä. . . Hän irroitti kädestä tynesti tuon harvinaisen korun, katsoi sitä pitkään ja pisti sen sitten taskuunsa. — Kummallista, hän ajatteli. Tällä ristillä taitaa olla oma osuutensa tapahtumiin.

— Mitä tiedätte tästä hopearististä, kysyi nimineuvos vanhukselta.

— Se on Airi-neidin risti, vastasi Joosua.

— Ja kuka on Airi-neiti?

— Hän oli tehtailijan morsian ennen vanhaan, vastasi vanhus hiljaa. Ristin osti isäntä aikanaan La-

pista, Ivalosta, ja lahjoitti morsiamelleen.

— Ja missä hänen morsiamensa nyt on?

— Kuollut — kuoli jo kaksikymmentä vuotta sitten Pariisissa, selitti Joosua.

— Mikä hänen täydellinen nimensä oli?

— Airi Lih, kuului vastaus.

Nimineuvos vihelsi. Nyt alkoivat hänelle asiat jonkinverran selvitä. Airi Lih . . .

— Siis neiti Eva Lih oli hänen tyttärensä, hän kysyi.

— Ja myös tehtailija Sarhaman tytär, täydensi Joosua. He eivät ehtineet mennä naimisiin. Airi Lih kuoli Ranskassa lapsivuoteeseen.

— Tietääkö suhteesta kukaan sivullinen?

— En luule, vastasi vanhus. Mutta jos herra nimineuvos tarkoittaa sukulaisia, niin luulen, että Johanna-rouva, tehtailijan sisar, tietää.

— Millainen ihminen on rouva Sukeva, tiedusteli nimineuvos suorasukaisesti.

Joosua oli hetken vaiti. Molemmat olivat menneet takaisin nimineuvoksen huoneeseen ja jättäneet vainajan yksin. Sitä ennen lukitsi Honkanen tehtailijan huoneen oven ja pani avaimen taskuunsa. Näytti sil-

tä, että vanhan Joosuan oli vaikeata aloittaa. Hän-
hän oli Sarhaman suvun uskollinen palvelija. Hänes-
tä oli vastenmielistä kertoa isäntäväestään sivullisil-
le. Mutta hän tiesi myöskin sen, että nimineuvos oli
kuolleen tehtailijan nuoruudenystävä, joten se lievitti
hiukan tilannetta. Sitä paitsi olivat kuolemantapauk-
set sattuneet omituisissa olosuhteissa, joten ehkäpä
oli parasta puhua.

— Rouva Johanna Sukeva on hyvin itsekäs nainen,
puhui Joosua. Jo lapsena hän poikkesi muista tytöistä.
Hän piti aina oman päänsä — niinkuin sanotaan. Ja
ylpeä hän on. Hän ei anna koskaan toisen johtaa itse-
ään. Jostakin syystä ovat tehtailija-vainajan ja hänen
välinsä olleet aina kylmät. Johanna-rouva rakastaa
poikaansa, Niliä, intohimoisesti. Äidin rakkaus poi-
kaan on niin ylitsevuotava, ettei hän voi häneltä kiel-
tää mitään. Nili on hemmoteltu täysin pilalle. Senta-
kia hänestä ei näy mitään tulevankaan, — Joosua ry-
käisi halveksivasti.

— Millainen on rouva Sukevan taloudellinen ti-
lanne?

— Keskinertainen, vastasi vanha palvelija. Ylpey-
dessään hän ei kuitenkaan ole tahtonut koskaan mi-

tään veljeltään. Varmasti hänelle on tuottanut suuria vaikeuksia täyttää kaikki poikansa oikut. Luulen, että rouva on velkaantunut viime vuosina huomattavasti. Silloin, kun insinööri Sukeva eli, oli heidän toimeentulonsa hyvä. Mutta Nilikin oli silloin vielä pieni poika, eikä suinkaan kuluttanut sellaisia summia kuin nyt. — Poika on nyt tyypillinen espiskeikari, joka elelee vain kapakoissa ja pelaa hienoa. Naisten kanssa hän huseeraa, tuhahti vanhus lopuksi, ja äiti vain silittää hänen päätänsä eikä voi kullaltaan kieltää mitään. Turmioon se poika itsensä ajaa suorinta tietä. Ja äitinsä. Jos ei jo lienekin turmiossa. . .

Vanha Joosua oikein raivostui puhuessaan isäntänsä sisarenpojasta. Nili ei todellakaan näyttänyt olevan hänen lempilapsiaan.

— No, ja mitä Joosua tietää johtaja Feodor Sukevasta, Nilin sedästä, kyseli nimeuvos edelleen.

— En kerrassaan mitään muuta, kuin että tyyppi on epämiellyttävä, vastasi vanhus vielä vihoissaan. Sillä miehestä en todellakaan tiedä, onko se kala vai lintu. Mikä lieenee maailmanrannankiertäjä koko otus. Täällä hän on käynyt hyvin harvoin ja ihmettelenpä suuresti, miksi hänen piti tänä kohtalokkaana

yönä olla täällä. Ehkä hänen piti, kun kerran täällä on...

— Sanokaapa nyt lopuksi, hyvä Joosua, mikä sai teidät epäilemään, että Eva Lühr murhattiin, kysyi nimineuvos toistamiseen.

— En tiedä, vanhan miehen vaisto kai, kuului vastaus.

— Entä mitä ajattelette isäntänne äkillisestä kuolemasta?

— Täytyykö minun vastata siihen omantunnon mukaan?

— Parasta olisi.

— Hänet murhattiin myöskin, särähti Joosuan ääni.

No niin, siinä sitä sitten oltiin. Vanhus näki aaveita kaikkialla. Nimineuvos oli varma siitä, että hän epäili jotakin tai joitakin huvilassa olijoita, mutta ketä? Hän ei saanut vanhusta paljastamaan epäilyksiään, vaikka yrittikin. Mutta entä Joosua itse — oliko hän niin puhdas, kuin miltä tahtoi näyttää? Eikö yhtä suurella syyllä hänkin saattanut olla sotkeutunut juttuun?

— Nauttikko tehtailija Sarhama jotakin ennen huoneeseensa menoa, kysyi nimineuvos.

— En nähnyt häntä yöllä, vastasi Joosua. Tai odotakaahan! Pistäydyin kello kahden paikkeilla käytävässä sammuttamassa valot ja kuulin, että joku liikkui alakerran ruokasalissa. Kuulin tänne ylös saakka lasin kilahtavan.

— Menkäämme ruokasaliin, sanoi nimineuvos äkkiä epäilyksiensä voimistuessa.

He menivät alakertaan. Kukaan vieraista ei ollut vielä poistunut huoneestaan. He kulkivat alakerroksen hallin läpi ja menivät ruokailuhuoneeseen, jossa oli komea barokkinen ruokahuoneen kalusto. Viini-kaapin päällä — kaapin, joka oli ylellisesti somistettu leikkauksilla, oli konjakkilasi, jonka pohjalla helmeili tilkkanen kullankeltaista nestettä. Mutta mitä he vielä näkivät — se oli oudointa. Lasin reunaan oli taker-
tunut tummasiipinen, kuollut yöperho. . .

— Jälleen kuollut perhonen pikarissa, totesi nimineuvos hampaittensa raosta. Tämä alkaa tosiaankin käydä jo hermoille. . .

Kallioluoto oli nyt kuoleman luoto. Myrsky raivosi yhä merellä, joten oli hyvin epävarmaa kulkisiko mikään alus saaren ohi päivän kuluessa — varsinkin, kun saari ei ollut vakituisten kulkuväylien vie-

ressä. Nimineuvoksenkin mielestä oli jo korkea aika saada saarelle sekä poliisi että lääkäri tutkimaan molempien kuolemantapausten syitä. Mutta miten ottaa yhteyttä mantereelle ja kaupunkiin? Hän oli vakuuttunut siitä, että lähipäivinä aletaan Sarhaman tehtaalla kaivata isännän puhelinsoittoja, sillä olihan hän aina puhelinyhteydessä tehtaan konttorin kanssa. Ja silloin yritetään sieltä päin soittaa saarelle ja havaitaan, että kaapeli on poikki. Mutta sitä ennen oli jo saatava yhteys mantereelle. Oli hirvittävää, jos molemmat vainajat oli todellakin myrkytetty. Ei ollut sitä paitsi lainkaan varmaa, mihin murhaaja tämän jälkeen puuttuu. Ja kuka hän on? Nimineuvos yritti ajatella asioita kylmästi, mutta pakostakin hänen hermonsä väreilivät. Jos murhaaja oivaltaisi, että hän tutki kaikessa hiljaisuudessa asioita, niin totta vieköön ei hänenkään elämänsä ollut paljon arvoinen. Nimineuvos tunsu tyydytyksekseen, että pistooli oli hänen takataskussaan. Ehkäpä murhaaja paljastaisikin itsensä ryhtymällä johonkin vähemmän harkittuun tekoon. . .

Joosua meni keittiöön järjestämään aamukahvia. Nimineuvos kuuli hänen keskustelevan keittäjättä-

ren kanssa ja muisti, ettei hän vielä ollut nähnyt viimeksimainittua ensinkään. Hän lähti keittiön puolelle.

Leena Tervo — keittäjätär — oli suunnilleen nelikymmenvuotias nainen, punaposkinen ja terveennäköinen. Silmät olivat omituiset. Hän ei koskaan katsonut toista suoraan silmiin, vaan tuijotti leukaan, suuhun tai yksinkertaisesti alas. Raskaat luomet peittivät silmiä. Nimineuvosta ihmetytti hiukan, että Sarmaha oli ottanut hänet palvelukseensa, mutta sitten hän muisti, että rouva Sukeva — isännän sisar, oli suositellut keittäjätärtä.

— Täällä on tapahtunut yhtä ja toista ikävää puolen vuorokauden aikana, sanoi nimineuvos Leenalle.

— Niin on, kuului lyhyt vastaus. Kuolema näkyy asuvan tällä saarella. Minä muutan ainakin täältä heti, kun vain yhteys mantereelle saadaan kuntoon. Minua peloittaa koko Kallioluoto . . . Ensin nuori neiti ja sitten itse tehtailija . . .

— Mistä Leena tietää, että tehtailija on kuollut?

— Tiedänhän minä, kun Joosua kertoi.

Vanha palvelija tuli ilmoittamaan, että kahvi oli katettu ruokailuhuoneeseen. Kuistilla tuuli ja ilma oli

pilvinen, joten siellä ei voitu sitä nauttia. Nimineuvos kehoitti häntä ilmoittamaan vieraille. Itse hän odotti heitä alahallissa. Vähitellen kokoontui seurue pöytään. Nimineuvos nousi seisomaan ja sanoi:

— Minulla on ilmoitettava arvoisille vieraille jälleen ikävä uutinen. Tehtailija Aake Sarhama kuoli viime yönä rauhallisesti huoneessaan. En ole lääkäri, en voi sanoa kuoleman syytä, mutta luulen, että hänen koski niin kovasti eileniltainen kuolemantapaustaällä Kallioluodolla. Hänen sydämensähän oli sangen heikko. . .

VIII.

Pöydässä vallitsi kuolemanhiljaisuus. Barokkityylisen astiakaapin yläpuolella tikutti vain vanha ja arvokas empirekello mitaten ajan kulkua. Joosua seisoi ovella ja hänen kasvonsa olivat tuhkanharmaat. Nili Sukeva oli kalpea kuin palttina, Elin Viiri hengitti kuuluvasti ja Johanna Sukeva tuijotti tyhjään kahvikuppiinsa. Nimineuvos Honkanen tarkkaili jokaista läsnäolijaa. Joel Häiriö otti silmälasit silmiltään ja pyyhki niitä värilliseen nenäliinaansa. Hänen oikean kätensä keskisormessa oli omituinen, isokokoinen kultasormus; — varmaankin vanha ja arvokas muisto entisiltä onnellisilta ajoilta. Taiteilija Arvid Borgas rikkoi ensimmäisenä hiljaisuuden:

— Tässä talossa vierailee kuolema minun mieles-täni liian usein, hän sanoi. Illalla kaunis, nuori nainen, yöllä isäntä itse — kuka on kolmas?

— Rakas Nili, sinä olet niin hirvittävän kalpea, sanoi Johanna-rouva. Joosua, olkaa hyvä ja kaatakaa hänelle konjakkiryyppy. — Joosua astui vastahakoi-sen näköisenä viinikaapille, otti avatun konjakkipul-lon ja kaatoi pikarillisen helmeilevää nestettä siihen.

Sitten hän lipui äänettömästi pöydän luo ja ojensi käsin nuoren herran eteen.

— Ehdottaisin, sanoi johtaja Feodor Sukeva, että järjestäisimme jonkinlaisen vartion rantakalliolle antamaan merkkejä mahdollisille ohikulkijoille. Meidän on toki päästävä nopeasti pois saarella, järjestettävä lääkäri tänne, alistuttava poliisikuulusteluihin — toisin sanoen saatava nämä ikävät ja valitettavat kuolemantapaukset jonkinlaiseen järjestykseen. . .

— Myrsky on vielä sangen voimakas, huomautti Johanna Sukeva kolealla äänellä, mutta olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että tänään tai viimeistään huomenna saapuu Teräsyhtymä Oy:n moottorivene Kallioluotoon. On omituista, elleivät he ihmettelisi, miksi tehtailija Sarhama ei soita konttoriinsa.

— Siitä huolimatta voimme hyvin järjestää vartion kalliolle, nimineuvos Honkanen sanoi. Ehdottaisin, että nuori herra Sukeva ottaisi ensimmäisen vartiovuoron — hän kaipaava varmasti raitista ilmaa. — Sitä kaipaamme kyllä kaikki, lisäsi hän surullisesti hymyillen.

— Minä lähden Nilin kanssa, huudahti näyttelijätär Elin Viiri.

Johanna-rouva katsoi pitkään heidän jälkeensä, kun he poistuivat halliin. Nili ja Elin Viiri menivät hallista kuistille ja edelleen kiviportaita pitkin alas puiston halki rantakalliolle. Tuuli tohisi heidän ympärillään ja vaahtopäät pärskyivät kalliota vasten. Meri oli vihreä ja harmaat pilvet purjehtivat taivaalla kilpaa. Molemmat olivat hetken vaiti ja katsoivat myllertävää merta. Sitten puhui Elin:

— Onnettomuuksien vuorokausi meille kaikille, mutta sittenkin tunnen itseni onnelliseksi saadessani istua tässä sinun kanssasi.

— Älä puhu roskaa, vastasi Nili hänelle ikävystyneenä. Ajattele mieluummin setääni ja Evaa, jotka nyt nukkuvat tuolla ylhäällä kylminä. Tämä on kirottu saari. Joku tai jotkut leikkivät meidän kanssamme pörrullista leikkiä. Kuolemantapaukset eivät olleet luonnollisia. Heidät yksinkertaisesti on myrkytetty jostakin syystä, joka minulle on vielä täysin käsittämätöntä. Jos olisi yksin sedästäni kysymys, mutta Eva . . .

— Sinähän puhut nyt aivan mielettömiä, huudahti Elin. Myrkytetty? Miksi? Ja kuka meistä olisi heidät murhannut? Eihän saarella ole ketään muita kuin me ja palvelijat . . .

— Kaikki on hämärää, sanoi Nili vastaamatta toisen kysymyksiin. Puhelinyhteys poikki, pikamoottori varastettu — jotta me kaikki voisimme kenenkään sivullisen tietämättä joutua saman kohtalon alaiseksi kuin setäni ja tuo nuori nainen.

— Saat otaksuminesi minut kauhistumaan. Elin vetäytyi lähemmäksi nuorta miestä. Mistä ihmeestä olet saanut tuollaisia ajatuksia päähäsi? Eivätkö ihmiset saata kuolla tuolla tavoin? Sattuma tai kohtalo tai mikä hyvänsä vain leikkii meidän kanssamme kauheata peliään. Kaikki selviää varmasti, kunhan pääsemme pois Kallioluodolta.

— Niin, kunhan vain pääsemme, hymähti Nili. Alan uskoa, että tuo tuntematon ei päästäkään meitä täältä pois.

Samalla he näkivät, että kaukana lännen puolella höyrysi pieni alus mantereelle päin. Sen keula nousi ja laski aallokossa ja musta savu hulmahti piipusta ja tuuli painoi sen vihreään mereen. Mutta alus oli liian kaukana. Kovassa aallokossa tuskin sen kannelta edes nähtiin koko saarta.

— Antakaamme sille kuitenkin merkkejä, sanoi Elin ja nousi ylös. Hän otti värikkään hartialiinansa

ja huiskutti sillä.

— Ei kannata, totesi Nili. Laiva kulki verkkaisesti saaren ohi kiinnittämättä merkkeihin mitään huomiota.

He säpsähtivät, sillä puutarhuri Miettinen tuli kompastellen kalliokielekkeelle. Hänen kädessään oli tukeva sauva.

— Kumpaa vain tietäisin, kuka ryösti moottorin, kumpaa vain tietäisin, hän intti.

— Moottorivarkaus on mitätön juttu muihin verrattuna, tokaisi Nili hänelle.

— Niin, ikäväähän sen on, että noin kaunis nainen kuolee niin rumalla tavalla — yhtäkkiä — illallispöydässä . . .

— Ettekö sitten vielä tiedä, että Kallioluodolla on nyt toinenkin vainaja, kysyi Nili.

— En — kuka?

— Isäntä itse, vastasi nuori herra, tehtailija Sarhama . . .

Miettinen horjahti kauhistuneena:

— Tehtailijako kuollut?

Nili vaivautui hänelle niukasti kertomaan setänsä kuolemasta ja kehoitti häntä menemään saaren vas-

takkaiselle puolelle vartioon ja hälyttämään mahdolliset ohipurjehtijat. Miettinen köpitteli sauvoineen pois ja hoki mennessään:

— Onpas kaikkia — kaksi ihmistä ottaa ja kuolee tuolla tavalla ilman muuta. Ja samalla pienellä saarella. Ja saman yön aikana. Kyllä on sitten kummaa meininkiä — on . . .

— Eiköhän meidän olisi syytä vaihtaa puheenaihetta, sanoi Elin hänen mentyään. Muutenhan tulemme aivan hulluksi. . .

— Puhuako esimerkiksi sinusta, vastasi Nili äreästi.

— Ja sinusta, Elin vastasi. Meistä molemmista. Sinähän tiedät kuinka minä kaipaen sinua — aina. Sinä olet sanonut rakastavasi minua. Ja nyt, kun tuo — tuo toinen on poissa. . .

— Vaikene ja häpeä puhua tuolla tavalla, keskeytti Nili hänet. Eva Lühr oli ystäväni — aivan samalla tavalla kuin hän oli setäni ystäväkin. Nyt ovat molemmat kuolleet.

— Kaikki naiset ovat niin sanottuja sinun ystäviäsi, vastasi Elin. Et voi uskoakaan kuinka vihaan heitä kaikkia — sekä eläviä ystäviäsi että kuolleita. Vihaan

heitä. Haluan sinut — yksin sinut. Varoitan sinua leikkimästä tunteillani — se voi koitua vaaralliseksi sekä itsellesi että muille. — Hänen kasvonsa olivat kalpeat ja tummat silmät säihkyivät vihaa. Nili säpsähti. Hän katsoi naisen tummiin silmiin.

— Sinä — sinähän voisit . . . Mutta sitten hän keskeytti lauseensa yhtäkkiä, naurahti omituisesti ja lähti kallionkielekkeeltä jättäen Elin Viirin sinne yksinään . . .

Hän loittoni puistoon ja istuutui eräälle penkille. Hän tunnusti itselleen, että hän oli leikkinyt tuon naisen tunteilla liikaa. Voisiko, voisikohan olla mahdollista, että Elin . . . Mutta ei, ei Elinistä ollut murhaajaksi — ei. Hän pakotti itsensä ajattelemaan, että sekä Eva että hänen setänsä olivat kuolleet sydänhalvaukseen — omituisissa olosuhteissa tosin, mutta sittenkin. Hän tiesi, että tästä päivästä lähtien äiti ja hän — niin — ja eno olivat rikkaita, sillä tehtailija Sarhamalla ei ollut muita perillisiä kuin he kolme. Rikkaita — niin — rikkaita . . . Ja nuorena degeneroitunut Nili Sukeva hymyili. Hän tiesi nyt saavansa liikua vapaasti kaikkialla, tyydyttää kaikki mielitekonsa. Äiti antaisi hänelle kaiken, niinkuin hän oli kyllä

antanut tähänkin asti. Hän tiesi kuitenkin äidin vaikeudet, mutta ei ollut tähän saakka niistä piitannut paljoakaan. Taas hänen ajatuksensa ohjautuivat illan ja yön tapahtumiin. Kaikki tuntui hänestä niin kovin sekaiselta. Miten he kuolivat? Ja kuka katkaisi kaikki yhteydet mantereelle? Kysymykset pyörivät hänen päässään sotkuisena vyyhtinä. Voisiko mustasukkainen nainen toimia noin häikäilemättömästi? Entä sitten setä, mikä oli hänen kuolemansyynsä? Hänen ajatuksensa livahtivat Feodor-setään. Koskaan ei hän ollut erikoisemmin pitänyt hänestä. Niliä tavallaan pelotti hänen olemuksensa. Hän tiesi ja oivalsi Feodor Sukevan puuhista yhtä ja toista — ja se, mitä hän tiesi, ei suinkaan ollut kaunista. Se oli pikemminkin valonarkaa. Mutta olivatko kaikki hänen itsensä edesottamukset sitten miellyttäviä . . . Äsh, tokaisi Nili ääneensä ja sytytti savukkeen.

Elin Viiri laskeutui kallionkielekkeeltä ja tuli puistoon. Hän istuutui Nilin viereen ja sanoi:

— Suo anteeksi äskeiset sanani, mutta minä rakastan sinua niin, että en voi hallita suutani, jos kohtelet minua yliolkaisesti. Suothan anteeksi — rakkaani. . .

Tuuli kahaji puiston puissa ja muutamia kellertä-

viä lehtiä leijaili alas hiekkakäytävälle. Tällä hetkellä oli pienellä Kallioluodolla kuolemaa, rakkautta ja vihaa.

IX.

Elokuun 14. päivä kallistui iltaan. Meri myllersi vielä samalla voimalla kuin aamullakin. Pari pientä purtta oli lipunut aallokossa Kallioluodon ohi, mutta niistä ei huomattu saarelta annettuja merkkejä. Näytti varmalta, että vieraat saivat valmistautua viettämään kuolemansaarella toisen yön.

He kuluttivat aikaansa parhaalla mahdollisella tavalla. Koko saaren yllä leijaili painostava tunnelma eivätkä he enää vaivautuneet keskustelemaan keskenänsä. Biljardihuoneesta kuului norsunluupallojen napse, sillä johtaja Sukeva ja Joel Häiriö olivat valinneet pelin ajankulukseen. Taiteilija Borgas tutki taas näennäisen kiinnostuneena jotakin ranskalaista, taidetta käsittelevää teosta, jonka hän oli löytänyt kirjastuhuoneesta, Johanna-rouva istui tutun käsityönä parissa hallissa nimineuvos Honkanen seuranaan — tosin vaiteliaana ja Nili ja Elin Viiri istuivat omissa mietteissään kuistilla, vaikka siellä tuuli kovasti ja ilma oli kolea.

— Minua kiinnostavat suuresti nämä surulliset tapaukset, sanoi nimineuvos yhtäkkiä rouva Sukevalle.

Hetkiseen ei puhuteltu vastannut mitään, mutta sitten hän nosti katseensa käsityöstään, silmäsi kylmästi nimineuvosta ja sanoi:

— Ei pitäisi puuttua koskaan toisten asioihin, kun omissaankin olisi varmasti hoitelemista.

Siinä tädissä on sekä häijyyttä että terästä, ajatteli Honkanen ja aikoi lopettaa keskustelun siihen, mutta hämmästyi, kun Johanna-rouva jatkoikin puhettaan:

— Olen kyllä tietoinen teidän erikoisharrastuksistanne. Veljeni kertoi kerran niistä. Te etsitte nytkin täältä rikoksia, koska täällä on valitettavasti tapahtunut peräjälkeen kaksi kuolemantapausta. Seurapiiri on todella erikoinen, mutta minä en todellakaan jaksa käsittää, kuka tai kutka muut varsinkin tehtailija Sarhaman kuolemasta hyötyisivät kuin hänen vähäiset sukulaisensa — nimittäin poikani ja minä. Nyt teette aivoissanne varmaankin sellaiset johdopäätökset, että me olemme tavalla taikka toisella aiheuttaneet tehtailija Sarhaman kuoleman. Naurettavaa — tai ei oikeastaan naurettavaa, mutta äärettömän röyhkeätä. Kehoittaisin teitä ajattelemaan enemmän muinaisesinekeräilyä ja vähemmän kuolemaa. Odottakaa rauhallisesti kunnes saamme

yhteyden mantereelle ja antakaa niiden tutkia vapaasti, joille tällaiset asiat yleensä kuuluvat.

— Minä ajattelen, että yhteyden katkeaminen mantereelle on yhteydessä näiden kuolemantapausten kanssa, sanoi nimineuvos vakavasti. Kiitän kyllä neuvoistanne, mutta en sano noudatanko niitä.

— Saatte minun puolestani ajatella asioista omalla tavallanne, mutta pitääkää ajatukset omina tietoinanne, ettette saata sitten jolloinkin itseänne naurunalaiseksi, vastasi Johanna-rouva entistä purevamminkin. — Sitten hän huusi: Joosua — tuokaa minulle jotakin lämmintä — ehkä teetä. Täällä tuntuu olevan hirvittävän kolea.

Honkanen havaitsi, ettei hän Johanna-rouvalta saisi ainakaan tällä kertaa mitään irti. Niinpä hän nousi ja lähti yläkertaan, huoneeseensa. Hän pysähtyi käytävässä. Pikaisen mielijohteen vallassa hän päätti silmätä hiukan muiden vieraiden huoneita. Kaikki olivat alakerrassa ja yllätysvaara oli kovin pieni. Erikoisesti kiinnostivat häntä johtaja Sukevan ja Johanna-rouvan huoneet. Niinpä hän meni ensin viimeksimainitun huoneeseen ja sulki oven perässään. Se oli avara, kaunis valkoisella rokokooka-

lustolla kalustettu. Hän aukaisi käytäväseinän nurkkauksessa olevan vaatesäiliön. Lattialla oli Johanna-rouvan matkalaukku. Hän vilkaisi pikimmiten sen sisällön. Mitään mainittavampaa hän ei sieltä löytänyt. Kirjoituspöydän laatikko oli lukittu — yöpöydällä oli muutamia unipulvereita — siinä kaikki. Honkanen vilahti takaisin käytävään. Vastapäätä hänen omaa huonettansa oli johtaja Sukevan. Hän kuunteli hetken — biljardihuoneesta kantautuivat norsunluupallojen napsahdukset tänne yläkertaan asti. Honkanen livahti huoneeseen. Ensimmäiseksi hän tutki kirjoituspöydän. Pöytälaatikossa oli pistooli. — Ahaa, ajatteli hän. Tämäpä on hyvä tietää, että saarella on muidenkin kuin minun hallussani aseita. Sitten hän aukaisi Sukevan matkalaukun, joka oli täynnä alusvaatteita, sukkia ja muita pukeutumistarpeita. Pienemässä laukussa olivat parranajovälineet, hiusharjat, vaateharjat ym. Ei mitään, murisi Honkanen itseksseen. Ei mitään, johon voisi tarttua. Hän oli lähtemäisillään, mutta huomasi sitten vuoteella, tyynyn alla, ruskean nahkasalkun. Aukaistuaan sen huomasi hän, että se oli täynnä papereita.

Vihdoinkin edes jotakin, hän murahti itseksseen.

Joukossa oli vanhoja liikekirjeitä, kauppakirjoja, välityssopimuksia, mutta sitten hänen käteensä sattui kuminauhalla kietaistu pinkka vanhoja kuitteja. Hän hämmästyi nähdessään niissä kaikissa Joel Häiriön nimen. Hän ei ollut huomannut kuluneen vuorokauden kuluessa, että herrat Sukeva ja Häiriö olivat tunteet toisensa jo aikaisemminkin. Sitä paitsi hän nyt muisti johtaja Sarhaman esitelleen Häiriön kaikille muille vieraille eilen illalla. Ja nyt Honkanen havaitsikin, että Häiriö oli ollut jo vuosikausia liikesuhteissa Sukevaan ja nostanut summittaisenkin laskelman mukaan viimeksimainitulta rahoja ainakin puolimiljoonaa. Kuiteissa ei mainittu, millaisista palveluksista Häiriö rahat sai palkakseen. Ne olivat kaikki vain yksinkertaisesti kuitteja »saatu niin ja niin paljon sinä ja sinä päivänä».

No niin, ehkäpä Häiriö on välittänyt Sukevan toimiston kautta kiinteimistöjä ja maatiloja ja nauttinut tällä tavalla provisionsa, ajatteli Honkanen. Tässähän ei tarvitse olla mitään kieroä. Turhaa oli etsintäni. Hän asetti paperit takaisin salkkuun ja salkun samalle paikalle vuoteeseen, tyynyn alle, livahti hiljaa käytävään ja omaan huoneeseensa.

Hän istuutui korkeaselkäiseen nojatuoliin, joka oli ikkunan edustalla ja sytytti savukkeen. Tummasiipinen, kuollut yöperhonen kummitteli hänen päässään. Se oli kuin turmanenkeli — molempien vainajien viimeisiltä kädenjäljiltä, viinilaseista, se oli löydetty. Nyt tietävät varmasti kaikki saarella olijat, että hän, Honkanen, tutkii juttua ja epäilee. Kohdistuuko mahdollisen murhaajan viha nyt häneen ja mitä tuo ensi yö ja huomisen päivä tullessaan. Honkanen alkoi jälleen toistamiseen tehdä otaksumiaan.

Kaksi kuollutta makasi nyt tänä iltana huvilassa — makaisiko niitä huomeniltana kolme. Ja kuka olisi kolmas? Vanha sananlasku: »Ei kaksi kolmatta» — vilahti hänen aivoissaan.

Toinen kuolleista on kaunis mannekiini — toisen vainajan tytär. Mutta kukaan ei sitä tiedä — ei ainakaan tytär tiennyt isästään mitään silloin, kun hän tälle kuolemansaarelle saapui. Isä kuolee noin viisi tuntia tyttären kuoleman jälkeen. Molempien viinilaseista tavataan kuollut yöperhonen, joka valon ja makean houkuttelemana on työntänyt kärsänsä viini- ja konjakkipisaraan.

Tyttären mahdollisen murhan motiivi tuntema-

ton — ellei ole kysymys isän mahdollisesta testamennista. Mutta miksi murhataan huvilan isäntä, tunnettu miljoonikko, tehtailija Aake Sarhama? Rahojen tähdenkö?

Koko valtavan omaisuuden perivät isännän sisar Johanna Sukeva ja tämän poika, nuori herra Nili Sukeva. Viimeksimainittu oli hyvin huikentelevainen nuorukainen, joka tähän asti on tehnyt alituisesti velkaa ja kolttosia. Äiti rakastaa poikaansa yli kaiken eikä ole voinut koskaan kieltää häneltä mitään. Äiti on sitä paitsi äärettömän ylpeä ihminen, kylmä ja harkitseva muissa suhteissa paitsi ei poikansa vikoja arvoitellessaan. — Valtava omaisuus, joka heille varmasti lankeaa, on epäilemättä tyydyttävä murhan motiivi.

Johtaja Feodor Sukeva, jonka menneisyys on sangen hämärä, on ollut myöskin mahdollisten myrkytystapausten aikana paikalla. Mutta hän ei ainakaan välittömästi tule hyötymään kummastakaan murhasta.

Taiteilija Arvid Borgas epäilee murhien tapahtuneen.

Näyttelijätär Elin Viiri on rakastunut Nili Sukevaan. Hän on hysteerinen, mustasukkainen nainen.

Luonteeltaan kiivas. Erinäisessä mielentilassa hän ehkä voisi murhata henkilön, joka hänen kanssaan ryhtyisi kilpailemaan miehestä. Eva Lihr oli eläessään useastikin seurustellut Nili Sukevan kanssa. Heidän mahdollisesta lähemmästä suhteestaan ei toistaiseksi ole tietoa.

Palvelushenkilökunta on todennäköisesti epäilysten ulkopuolella.

Entä ent. urkuri ja hiukan deekiksellä oleva vanha herra Joel Häiriö? Näytteleekö hän tapahtumissa mitään osaa? Hän on syventynyt vanhoihin juttuihin ja näyttää muutenkin elävän viime vuosisadan muistoissa. Mutta miksi hän on nostanut johtaja Sukevalta huomattavia summia rahaa? Niin, miksi?

Sitten on vielä ratkaistava pikamoottorin kummallinen varkaus ja mantereelle menevän puhelinkaapelin katkaiseminen.

Ensimmäisen kerran kuluneen vuorokauden aikana ajatteli nimineuvos Honkanen, että olisi todellakin paikallaan saada nopeasti kokeneen rikospoliisin apua. Hän tunsii sentään itsensä vain tuhertelijaksi rikosten parissa, jonkinlaiseksi hiukan hassahtaneeksi amatööriksi, joka ei kuitenkaan pystyisi ratkaise-

maan arvoitusta. Mutta sitten hän hylkäsi edelliset mietteensä ja puri hampaansa yhteen. Yritän ainakin toimia ja ratkaista vyyhteä niin kauan kuin minun on pakko oleskella täällä saarella eristettynä mantereesta ja avusta.

Nimineuvos kuuli viereisen oven käyvän. Hän arvasi, että taiteilija Borgas oli tullut huoneeseensa. Sitteen kävi ovi toistamiseen ja hetkisen perästä koputettiin hänen huoneensa ovelle. Honkanen kehoitti astumaan sisälle.

— Juttu kiinnostaa minua niin suuresti, että tulin taaskin puheillenne — jos sallitte, taiteilija Borgas sanoi astuessaan sisään.

— Olkaa kuin omassa huoneessanne, kehoitti nimineuvos hyväntuulisesti. Meitä onkin sitten kai kaksi amatöörisalapoliisia tällä kuolemansaarella. Nimineuvos huomasi kaikesta, että Borgaksella oli jotakin erikoista sydämellään.

— Tuolla alhaalla on hiukan tympeää, huomautti Borgas. Sitäpaitsi siellä paljastetaan sukuasioita, hän lisäsi.

— Mitä ihmeen sukuasioita, kysyi Honkanen.

— Nuori herra Nili Sukeva on hermoillut ja juo-

nut itsensä humalaan, kertoi Borgas. Ja nyt hän on hiukan paljastanut kunnioitetun johtaja Feodor Sukevan aikaisempia elämänvaiheita. Nuoren herran puheiden mukaan on arvon johtaja käärintä laittomilla kiinteistökeinotteluilla avariin taskuihinsa sieviä summia. Mielenkiintoisinta on kuitenkin se, että Sukeva on »Valloissa» harjoittanut näppärää kirisytystä maanmiestensä keskuudessa ja sotkeutunut erinäisiin kavalluksiin. Kaukaisessa idässä ja Afriikassa ollessaan oli hän kuulema kovasti innostunut kaikenlaisten vaarallisten myrkkyjen tutkimiseen ja hänen kotonaan on parastaikaa monipuolinen myrkkykokoelma. Hobbynsa kullakin — mutta nyt juuri heittää tällainen hobby hiukan oudon viitteen kohti herrajohtaja Feodor Sukevaa. . .

— Valitettavasti minä en ymmärrä myrkyistä mitään, sanoi Honkanen.

— Mutta minä ymmärrän ainakin sen verran, että sekä Eva Lihrin että tehtailija Sarhaman pikareissa oli myrkkyä, keskeytti Borgas. Ja myrkkykuoleman symbolina jäi molempien kuolemanpikareiden vieheen tuo tummasiipinen ja hengetön yöperhonen.

Illan hämärtyessä siirtyi taiteilija Borgas omaan

huoneeseensa. Biljardihuoneesta ei enää kantautunut norsunluupallojen napse. Meri oli nyt jo huomattavasti tyyntynyt, mutta taivas oli edelleenkin pilvi-verhojen piilossa.

Kun nimineuvos Honkanen laskeutui alakerran olohuoneeseen, paloi siellä jo tuli. Ikkunat oli verhotu tiiviisti ja Joosua oli sytyttänyt valkean takkaan. Ilma tuntuikin todella kolealta — syksy oli tulossa, aikainen syksy.

Nili Sukeva istui nojatuolissa kuparipäällysteisen tupakkapöydän ääressä. Pöydällä oli lopullaan oleva konjakkipullo pikareineen.

— Minä voisin kertoa tästä rakkaasta sedästäni paljon muutakin, hän solkkasi juopuneen äänellä, mutta olkoon tällä kertaa.

Johtaja Sukeva istui sohvalla ja poltti välinpitämättömän näköisenä savukettaan. Näytti siltä, ettei häneen vaikuttanut lainkaan velivainajansa huikentelevaisen pojan solvaukset. Johanna-rouva oli sitävastoin kalpea kasvoiltaan. Hän kehoitti:

— Nili rakas, ole hyvä ja mene huoneeseesi. Sinä olet hermostunut näiden ikävien tapahtumien takia.

Poika tottelikin tällä kertaa äitiänsä. Hän soper-

teli mennessään vielä jotakin »kirotusta kuoleman-
saaresta», horjahti halliin ja kuului nousevan yläker-
taan. Honkanen sitävastoin astui olohuoneeseen tyy-
nenä ja istuutui ilman muuta johtaja Sukevan vie-
reen.

— Saanko tehdä teille pari vakavaa kysymystä,
hän sanoi.

— Tietysti, olkaa hyvä, vastasi Sukeva. Toivon, et-
tä pystyn niihin vastaamaan. Hän hymyili tavanmu-
kaista ivansekaista hymyään.

— Luuletteko, että nuo molemmat vainajat on
murhattu.

— Sitä en uskalla väittää, vastasi Sukeva. Kai lää-
käri aikanaan toteaa sen seikan?

— Sitten toinen kysymys — olen kuullut, että teil-
lä on asunnossanne jonkinlainen laboratorio, jossa
tutkitte myrkkyjä. Afriikasta ja Kaukoidästä olette kai
tuoneet harvinaisia myrkkyjä kokoelmiinne. Olisitte-
ko voinut sanoa, jos olisitte saanut tutustua kuole-
manpikareihin, oliko niissä myrkkyä.

— En ole tutkinut niitä. — Mahdollisesti, vastasi
Sukeva. Nyt lieneekin kuitenkin silloin mahdollinen
mahdotonta.

— Tiedän, että hallussanne on pistooli. Onko mukanne myös noita harvinaisia myrkkyjä, pamautti Honkanen suorasukaisesti. — Ilmekään Sukevan kasvoissa ei muuttunut, kun hän vastasi:

— Pistoolia kannan aina taskussani. Olen yksinkertaisesti tottunut maailmaa kiertäessäni kulkemaan aseistettuna. Toiseen kysymykseen — niin hävytön kuin se tässä yhteydessä onkin — vastaan kieltävästi. Kun näitä kuolemantapauksia lähipäivinä tutkitaan, uskon, että joudutte naurunalaiseksi lapsellisten luulojenne johdosta. — Mitähän meidän muiden pitäisikään ajatella näistä kahdesta epäilijästä, arvon nimeuvoksesta ja taiteilija Borgaksesta, joka myös näkyy uumoilevan vaikka minä!

Honkanen kohautti olkapäitään. Johanna-rouva hymyili hänelle ylpeän pilkallisesti ja sanoi:

— Muistatte kai, mitä teille päivällä sanoin. On ikävää, jos vielä joudutte kärsimään teille kuulumattomiin asioihin sekaantumisenne takia.

Joel Häiriö istui nojatuolissa ikkunasyvennyksessä. Hänen silmänsä olivat puoliavoinna — ehkäpä hän uneksi. Savuke riippui hänen suupielessään ja lasit olivat luiskahtaneet nenänselälle. Honkasta alkoi

yhätäkkiä tympäistä koko Kallioluoto, sen hieno huvila ja kaksi vainajaa, jotka nukkuivat huoneissaan. Hän nousi sanaakaan sanomatta ja kömpi yläkertaan huoneeseensa. Ilta oli jo tummunut. Häntä yksinkertaisesti väsytti. Hän oli ajatellut liian paljon viimeksi kuluneen vuorokauden aikana — ajatellut ja pohtinut. Entäpä jos kaikki hänen luulonsa olivatkin mielikuvituksen tuotetta? Mutta miten on selitettävissä taiteilija Borgaksen epäilyt? Entä vanhan Joosuan, joka sittenkin varmasti tietää jotakin, mitä hän ei ole vielä kenellekään paljastanut? No, kyllä asiat varmasti aikanaan selviävät, ajatteli nimineuvos riisuutueksaan ja pukeutuessaan pyjamaan. Myrsky on tyyntynyt. Huomenna pääsemme kaikki mantereelle. Lääkäri ratkaisee kuolemantapausten arvoitukset ja jos rikos niihin kätkeytyy, tutkikoon rikospoliisi lopun. Nimineuvos vetäytyi vuoteeseensa ja sammutti yöpöydällään olevan lampun.

X.

Vaikka häntä väsytti, niin sittenkään ei uni tahtonut tulla hänen silmiinsä. Vihdoin hän vaipui jonkinlaiseen horrokseen. Hän näki outoja unikuvia häilyvän edessään. Kuolleet yöperhoset heräsivät eloon viinipikareista ja kaiken yllä hohti muinaiskarjalainen, kummallisista merkein somistettu hopearisti. Mitä nuo oudot kuviot puhuivatkaan? Nehän kertoivat ihmeellisiä tarinoita suuresta rakkaudesta, jonka kolkko kuolema tappoi. Hän näki kauniin mannekiinin kallistavan vihertävän viinipikarin huulilleen, mutta viinissä uiskentelikin jo kuollut yöperho, mustasiipinen kuin kuolema itse. Sitten hän näki tehtailija Sarhaman — nuoruudenystävänsä — kallistavan konjakkilasinsä huulilleen ja johtaja Sukeva nauri hänen vierellään pilkallista nauruaan. Mutta kuka istui nojatuolissa ja katseli vasemman käden keskisormessaan olevaa vanhaa sormusta? Sehän oli entinen urkuri ja vanhapoika Joel Häiriö, joka sanoi möreäheköllä äänellään: »Kerran vuonna 1896 söi eräs hieno herra Kappelissa krapuja ja nielasi vahingossa kokonaiset kravunsakset mahaansa. Siitä aiheu-

tui leikkaus ja kuolema . . . » Kaikki kuvat sekaantui-
vat toisiinsa, mutta sitten erottui sekamelskasta kah-
det kylmät ja kovat silmät. Kenen? Mutta nehän oli-
vat Johanna-rouvan silmät. Sitten ne lämpenivät —
Niki Sukeva ilmestyi näkyviin. »rakas poikani», kuuli
hän Johanna-rouvan sanovan, »rakas poikani, nyt me
olemme rikkaita, rikkaita ja sinä saat kuluttaa raho-
ja niin paljon kuin haluat. Oletko nyt tyytyväinen?»
Nili nauroi: »Tyytyväinenkö äiti — tottakai. . . Ja se-
täkin saa osansa rahoista. . . » Silloin ilmestyi vanhan
Joosuan hahmo heidän eteensä. Uskollinen palvelija
oli tuhkanharmaa kasvoiltaan. Hän viittasi Johanna-
rouvaa ja julisti: »Te myrkytätte isäntäni ja neiti Eva
Lihrin — te kolme. Te ette saa tästä pesästä penniä-
kään. Tappaa teidätkin pitäisi. . . »

Yhtäkkiä nimineuvos Honkanen havahtui horros-
unistaan. Silmänräpäyksessä hän oli valveilla. Jokin
vaisto herätti hänet. Huoneessa oli pilkkosen pimeä,
mutta hän tunsi — vaistosi — että samojen seinien
sisällä oli joku toinenkin. Kallioluodon huvilassa ei
ollut sähkövaloa. Hiljaa hän hivutti kättään kohti yö-
pöytää, jossa luuli tulitikkujen olevan — toisella kä-
dellään hän veti yöpöydän laatikon auki ja veti siellä

pistoolinsa. Mutta tulitikkuja ei ollutkaan yöpöydällä. Hän piti pistoolia kädessään ja sanoi yhtäkkiä:

— Kuka olettekin, niin . . .

Mutta silloin hän kuuli oven aukenevan. Käytävästä heijastui aavistuksen verran valoa. Hän näki tumman hahmon häipyvän käytävään ja sulkevan huoneen oven.

Nimineuvos oli salamana jalkeilla. Ei olisi uskonutkaan kuinka nopeasti hän harppasi ylös vuoteesta. Hän ryntäsi ovelle — juuri yhtäaikaa kun avain kääntyi toisella puolella lukossa ja lyhyt pilkallinen naurahdus kantautui hänen korviinsa. Hän oli lukittuna omassa huoneessaan.

— Saakeli sentään, hän manasi. Sitten hän muisti soittokellon, ja painoi pitkään. Hän kuuli jossakin kaukaa kellon soivan. Kului minuutti, kaksi, kolme . . . Hän oli yhä kuulevinaan korvissaan pilkallisen naurahduksen. Kokonaisen ijäisyyden jälkeen — tosiasiassa oli ehkä kulunut vain viitisen minuuttia — koputettiin hänen ovelle.

— Kuka lienettekin, niin ovi auki — piru vie, ärisi nimineuvos. Ettekö näe, että olen lukittu omaan huoneeseeni ja hän, joka tämän leikin keksi, saa kyllä sen

vielä kalliisti maksaa.

Avain kiertyi lukossa, ovi aukeni ja taskulampun valokeila valaisi huoneen. Vanha Joosua seisoi kynnyksellä.

— Mitä, mitä hittoa tämä oikein merkitsee, sano-kaapa?

— Mikä, kysyi vanhus.

— Mikäkö? No, kaikki tämä. Huoneeseeni tunkeutuu joku ja leikkii kuuropiiloa kanssani. Sitten hän töytää käytävään ja lukitsee minut tänne. Vieläpä naurahtelee pilkallisesti, noitui Honkanen.

— No, mutta, herra nimineuvos, en minä ainakaan ole nähnyt ketään täällä käytävässä, kun tulin tänne lamppuineni. Ei suinkaan vain nimineuvos ole nähnyt unta?

— Niin tosiaankin — unta, ärisi nimineuvos. Ja luuletteko, että unissani olisin voinut mennä käytävään, lukita oveni ja tulla sitten vaikkapa tuolta ikkunasta takaisin huoneeseeni. Häh. . .

Joosua oli ymmällä. Näkyi ainakin, ettei ainakaan hän ollut yöllinen liikkuja. Mutta kuka sitten? Nimineuvos ymmärsi, että olipa tuo tuntematon kuka tahansa, niin hän oli ainakin syyllinen. Niin, ja senkin

hän aavisti, että hän itse — Honkanen — oli seuraavana uhrina. Tänä yönä ei salaperäinen murhaaja onnistunut, mutta ehkäpä ensi yönä tai milloin vain. . . Tuo joku tajusi, että hän penkoo juttua ja sen takia oli nimineuvos raivattava tieltä. — No niin, minä olen kyllä valmis leikkiin, mutta tällaisesta kissan ja hiiren pelistä en oikein pidä — enkä kuuropiilosilla olostakaan. Reilua peliä, reilua peliä — siitä minä enemmän pidän.

— Niin, sanokaapas nyt, hyvä Joosua, kuka tuo pelinpitäjä mahtoi olla, sanoi nimineuvos Joosualle ja veti hänet huoneeseensa. Hän sytytti lampun palamaan ja Joosua näki, että hänen kädessään oli vieläkin pistooli.

— Aioitteko — ei suinkaan herra nimineuvos aikonut ampua sitä, änkytti vanha palvelija.

— No mitä pirua minun olisi sitten pitänyt hänelle tehdä, kysyi nimineuvos. Mistä hitossa minä tiedän, kuka täällä milloinkin kummittelee. Sen minä aina tiedän, että minua tässä nyt vainotaan, olipa vainooja sitten kuka tahansa. Enkä aio — piru vieköön — kädet ristissä sängyssä kuolla. — Mutta sanokaapa nyt omat arvelunne, hyvä mies, hän lisäsi.

— Täällä on useitakin ihmisiä — minun on vaikeata epäillä ketään, vanhus vastasi. Mutta se lienee selvää, että se, joka täällä nyt liikkui, ei ole — eikä ole saarella ollessaan ollutkaan — oikealla asialla.

— Siinä olemme yhtä mieltä, tokaisi Honkanen. Mutta kuka? Kallioluodolla on kaikkiaan seitsemän miestä, nimittäin Feodor Sukeva, Arvid Borgas, Nili Sukeva, Joel Häiriö, puutarhuri Miettinen, te ja minä — tekisi mieleni sanoa elossa. Sitten täällä on vielä kolme naista, nimittäin Johanna Sukeva, Elin Viiri ja keittäjätär Leena Tervo. Joku luettelemistani on tuo outo yöllinen kulkija. Tekisi mieleni uskoa, että hän on mies, mutta kuka meistä seitsemästä? Jos jätetään laskuista pois Miettinen, te ja minä, jää jäljelle neljä.

— Mutta jos Johanna-rouva . . .

— En usko, keskeytti nimineuvos arvaten Joosuan epäilykset. Olin sen verran näkevinäni, että huoneestani poistuva oli mies — liian pitkä ollakseen Johanna-rouva. — Mutta ehkäpä huomien päivä selvittää ainakin hiukan arvoitusta, lisäsi nimineuvos ja istuutui nojatuoliin. Joosua kumarsi ja lähti. Nimineuvos sanoi noustessaan:

— Nyt en halua enää yöllisiä vieraita. Panen oven

itse lukkoon ja omalta puoleltani tällä kertaa.

Nyt vasta Honkanen huomasi, että ikkunasyvennyksessä olevalla pienellä pöydällä oli likööripullo ja tyhjä pikari. Todellakin pullo ei ollut siinä illalla. Siinä olikin salaperäisen yöllisen vierailun syy. Tuntematon toi pullon ja pikarin, jotta hän mahdollisesti erehtyisi siitä naukkaamaan. Honkanen tarkasteli mielenkiinnolla pulloa. Se oli aukaistu ja valmis nautittavaksi. Ehkäpä tuntematon piti häntä niin hermonsä menettäneenä yöllisen vierailun johdosta, että ajattelmatta ottaisi rohkaistuakseen viiniä. Tai sitten hän tahtoi varoittaa nimineuvosta näin hienolla tavalla. Honkanen korkkasi likööripullon uudelleen ja pisti sen varmaan talteen matkalaukkuunsa. Hän päätti heti tutkituttaa likööriin, kunhan tältä onnettomalla ja salaperäiseltä Kallioluodolta pääsee pois.

— Kaikki on mennyt suurinpiirtein ohjelman mukaan, murisi nimineuvos vaisusti hymyillen. Mutta pikarista puuttui tällä kertaa vain viinitilkka ja kuollut yöperhonen... niin... ja minäkään en sentään vielä ole vainaja...

XI.

Yö kului. Myrsky oli täydellisesti tyyntynyt. Seuraavana aamuna pilkisti jo elokuun puolivälin aurinkokin pilvien lomasta ja tähysti Kallioluotoa. Puisto ikäänkuin havahtui myöhäiskesän vehreyteen. Haapojen lehdet kahisivat taas rauhallista kahinaansa, laineet vyöryivät tasaisesti saaren kallioihin ja puutarhuri Miettisen punainen mökki ja venevaja eivät näyttäneet ollenkaan niin synkiltä kuin eilen.

Kallioluotoa kohti kiiti kaksi nopeakulkuista moottorivenettä. Elin Viiri, joka jälleen oli ollut tähystämässä merta, toi uutisen ensimmäiseksi huvilaan. Honkanen tarkkaili alakerran hallissa, minkä vaikutuksen se kuhunkin läsnäolijaan teki. Johtaja Feodor Sukeva ei enää hymyillyt pilkallisesti, vaan oli vakava. Johanna Sukeva sanoi:

— Jo oli toki aikakin! Hän silmäsi kylmästi nimenuvosta. Nili Sukeva tuntui huokaavan helpotuksestaan. Elin Viiri oli silminnähtävästi erikoisen hyvillään vieraiden tulosta. Taiteilija Borgas totesi:

— Nyt alkavat muodollisuudet — ja tutkimukset. Samalla hän katsoi ensin johtaja Sukevaa, sitten Hon-

kasta.

Joel Häiriö tuijotti arvoituksellinen hymy huulillaan oikean käden keskisormessa olevaa, vanhaa ja erikoista kultasormusta. Todennäköisesti hän muisteli taaskin vuosisadan vaiheilla tapahtuneita juttujaan.

— Toinen on Teräsyhtymä Oy:n pikakiittäjä ja toinen poliisivene, totesi Johanna-rouva katsoessaan ikkunasta laiturille, johon veneitä juuri kiinnitettiin.

— Aina kiintoisampaa, huomautti taiteilija Borgas. Mutta mistä ihmeestä poliisi jo tiesi tänne tulla.

Samalla tulivatkin vieraat huvilaan. He astuivat kuistille ja edelleenkin halliin, jossa jälellä olevat tahtailija-vainajan krapuillan istujat olivat.

— No mutta, sanoi Teräsyhtymä Oy:n konttori-päällikkö Juurila astuessaan sisään kahden siviilipukuisen etsivän ja kahden konstaapelin ja pitkän, silmälasipäisen herrasmiehen seuraamana. Tehän olette kaikki täällä — melkein kaikki.

— Niin, melkein kaikki, sillä kaksi nukkuu huoneissaan, nimineuvos vastasi. Mutta kuinka ihmeessä te tiesitte tulla tänne — ja poliisien kanssa.

— Aivan yksinkertaista. Viime yönä löydettiin Kai-

vopuiston rannasta tehtailija Sarhaman pikamoottori vettä puolillaan ja oikea laita murskana. Selvä johdot päätös löydöstä oli, että te kaikki olette hukkuneet palatessanne myrskyssä takaisin kaupunkiin. Olen todellakin iloinen, ettei niin ole käynyt, mutta — konttoripäällikkö silmäsi nopeasti ympärilleen — missä tehtailija on? Tiedän myöskin, että tänne oli kutsuttu neiti Eva Lihr. Häntäkään en näe — missä he ovat?

— Molemmat ovat kuolleet, Johanna-rouva sanoi jäätävällä äänellään.

— Siis sittenkin onnettomuus merellä, sanoi toinen etsivistä, joka esitteli itsensä rikoskomissario Juutilaiseksi. Toinen etsivistä oli hänen apulaisensa Niemistö.

— Ei — he kuolivat kyllä täällä huvilassa, Honkanen vastasi.

— Entä pikamoottori?

— Se katosi tuntemattomalla tavalla toissa iltana vajasta. Kukaan meistä ei ole tiennyt sen kohtalosta sen jälkeen mitään.

— Yritimme ottaa puhelinyhteyttä tänne heti aamulla, jotta olisimme saaneet tietää asiasta jotakin, mutta puhelin ei toimi, lisäsi konttoripäällikkö Juuri-

la.

— Puhelinkaapeli oli katkaistu samalla kun pikamoottori katosi, selitti nimineuvos.

— Tämähän omituinen sekamelska on, totesi etsiväkomissario Juutilainen. Moottorivene katoaa, mutta silti ei kukaan katoa saarelta. Puhelinkaapeli katkaistaan, jottei kukaan saa yhteyttä mantereelle eikä mantereelta tänne, kaksi ihmistä kuolee melkein yhtäaikaa — hm — ja te kaikki olette täällä ikäänkuin vankeina, siksi kunnes myrsky on tauonnut. Omituis- ta . . . Tohtori Hilke, voitteko heti tutkia vainajat, hän lisäsi.

— Kyllä, tietenkin, sanoi pitkä, silmälasipäinen herrasmies, joka oli poliisilaitoksen lääkäri.

Nimineuvos, jonka etsiväkomissario Juutilainen tunsu entuudestaan ja tiesi myöskin hänen erikoisharrastuksensa rikosjuttujen suhteen, opasti heidät tehtailija Sarhama-vainajan huoneeseen, missä molemmat vainajat olivat.

— Teistä tämä kaikki on varmasti ollut mielenkiintoista; sanoi komissario Juutilainen nimineuvokselle hymyillen.

— Erittäin mielenkiintoista, mutta viime yönä en

tuntenut oloani oikein turvalliseksi. Ja Honkanen kertoi hänelle yöllisen oudon tapauksen huoneessaan yläkerrassa.

— Ja te epäilette, että molemmat on myrkytetty?

— Me epäilemme, oikaisi nimineuvos. Taiteilija Borgas, Sarhaman vanha palvelija Joosua ja minä epäilemme, että kuolemantapaukset eivät olleet luonnollisia. Huoneessani viime yönä hiipinyt outo vieras viittaa myöskin siihen. Ja mitä sanotte pöydälteni ilmestyneestä likööripullosta? Kaikki on hyvin salaperäistä. — Nimineuvos selosti Juutilaiselle Kallioluodon vieraiden läheisemmät suhteet ja mainitsi myös, että Eva Lihr oli tehtailija Sarhaman tytär, vaikka ensiksi mainittu ei saanut sitä koskaan tietää. Hän kertoi vieraista kaiken sen, jonka tiesi ja luetteli Juutilaiselle palvelushenkilökunnan — Joosuan, Miettisen ja keittäjätär Leena Tervon. Hän selosti näkemänsä mukaan, miten Eva Lihr oli kuollut. . .

— Sattuiko juuri silloin tai ennen tai jälkeen hänen kuolemaansa jotakin tavallisuudesta poikkeavaa, keskeytti etsiväkomissario.

— Vähän ennen valaisivat rannikkovalonheittäjät merta ja eräs valonheittäjien kiila pyyhkäisi Kallio-

luodon yli. Me nousimme kaikki pöydästä ja ihailimme sitä, nimineuvos vastasi. Sitten ei kulunutkaan kauan aikaa, kun Eva Lihr kaatui kuolleena pöytää vasten. Hänet kannettiin pois. Kaikki olivat järkytetyneitä omalla tavallaan. Varsinkin tehtailija Sarhamaan koski tapaus kovasti. Kun palasin kuistille ja silmäsin pöytää, näin neiti Lihrin pikarinsirujen joukossa kuolleen yöperhosen. . .

— Käyttäytyikö teidän mielestänne joku tavallisuudesta poikkeavalla tavalla kuolemantapauksen jälkeen? Juutilainen kysyi.

— Ei kukaan muu ymmärtääkseni kuin isäntä itse, nimineuvos vastasi. Yhytin hänet nimittäin yöllä työhuoneestaan, jonne Eva Lihrin ruumis oli kannettu. Hän itki ja hänen kädessään oli Eva Lihrin vanha hopearisti.

— Hopearisti? Missä se nyt on?

— Tässä, sanoi Honkanen ja ojensi hänelle vanhanaikaisen, oudon korun kertoen samalla hänelle sen tarinan.

— Tosiaankin ihmeellinen koru, totesi Juutilainen. Luultavasti peräisin siltä kaukaiselta ajalta, jolloin kristinusko ja pakanuus taistelivat vallasta. Vai mitä

— tämänhän kuuluu teidän harrastuspiiriinne?

— Se on juuri niiltä kaukaisilta ajoilta, vastasi nimineuvos. Löytöpaikka varmasti Lappi — sieltähän se muuten on ostettukin.

Tohtori Hilke tuli ilmoittamaan, että ruumiinavaus selvittää vasta kuoleman todelliset syyt. Vainajat siirrettiin poliisimoottoriin. Kaikki Kallioluodon vieraat seurasivat vakavina tätä siirtoa. Näin surullisesti päättyivät elokuun 13. päivän illan krapuillalliset miljoonikko ja tehtailija Aake Sarhaman saarihuvilassa.

— Ja mitä nyt sitten seuraa, kysyi Teräsyhtymä Oy:n konttorinällikkö Juurila komissario Juutilaiselta.

— Asiassa on ilmaantunut yhtä ja toista sellaista, joka kaipaa selityksiä, sanoi viimeksimainittu. Ruumiinavaukset todistavat tarkemmin kuoleman syyt. Toimitamme tohtori Hilken ja konstaapelien kanssa vainajat patoloogiselle laitokselle. Te kaikki jäätte vielä tänne. Apulaiseni Niemistö jää teidän seuraksenne — mikäli hänestä yleensä on seuraa kenellekään, Juutilainen hymyili.

— Ja miksi meidän on tänne jäätävä, kysyi Johan-

na Sukeva jäätävän kylmästi. Meillähän on Teräsyhtymä Oy:n pikakiittäjä, jolla tuossa tuokiossa olemme kaupungin laiturissa.

— Todellakin millä oikeudella te voitte määrätä meidät vielä jäämään tälle kuolemansaarelle, huomautti johtaja Sukeva.

— Poliisin oikeudella, vastasi Juutilainen rauhallisesti. Konttoripäällikkö Juurila voi lähteä Teräsyhtymä Oy:n veneellä meidän mukanamme mantereelle. Te muut olette toistaiseksi täällä. Niemistö pitää huolla teistä kaikista. Suokaa anteeksi, että minun on näin määrättävä, mutta ymmärtäkää toki itsekin, että kaikki tapahtuu yksinomaan teidän omaksi parhaaksenne. Ajatelkaahan esimerkiksi julkisuutta . . .

— Tästä kaikesta saamme kiittää arvoisaa nimineuvosta, keskeytti johtaja Sukeva pirullisesti. Hän on saanut päähänne isketyksi omat epäilyksensä ja niin edespäin.

— Minun päähäni ei iske kukaan mitään, vastasi Juutilainen yhtä järkähtämättömän rauhallisesti. Jos haluatte tietää, niin erikoisesti juuri teistä minun täytyy ottaa muutamia tyhjentäviä tietoja. Tulen ne hankkimaan omalla tavallani. Kehoitin teitä kaikkia

viettämään aikanne täällä parhaalla mahdollisella tavalla. Uskon, että iltapäivällä olen jälleen viihtyisässä seurassanne. Mutta sitten teidän on myös osallistuttava erinäisiin muodollisuuksiin. Jos saarella tapahtuneet onnettomuudet ovat käyneet sillä tavalla kuin toivon, olette vielä jokainen tänä iltana omassa vuoteessanne.

Hän jätti vieraat olohuoneeseen. Niemistö jäi heidän seuraansa. Etsiväkomissario poistui konstaapelien ja konttoripäällikkö Juurilan kanssa saaren laiturille. Moottorit surahtivat käyntiin ja matka mantelelle alkoi. Valkeana vaahtona jäi vanavesi läikehtimään voimakkaiden pikamoottorien kiitäessä pitkin meren pintaa.

— Aivan kuin salapoliisiromaanissa, totesi Joel Häiriö tilanteen. Poliisi taitaa etsiä murhaajaa — vai miten tämä on ymmärrettävissä. Heh-heh-heh — joku meistä on sitten kai murhaaja, mutta kuka? Sanoakaapa te nimeuvos, joka kuulema niin uutterasti harrastatte rikosjuttuja, kuka meistä sitten oikein tappoi mannekiinin ja tehtailijan.

— Minun mielestäni tässä ei toki liene yhtään nauramista, tokaisi taiteilija Borgas. Asia saattaa kehit-

tyä hyvinkin vakavaksi, jos kysymyksessä todellakin ovat murhat. Luulen, että tekin heräätte vähitellen nykyaikaan, ettekä muistele vain viime vuosisataa.

Häiriö pyöritteli oikean käden keskisormessa olevaa suurta kultasormustaan mietteliäänä.

— Minähän sanoin, että tyttö on saattanut meidän muiden huomaamatta nielaista kravunsakset niin kuin se vanha herrasmies ennen muinoin Kappelissa ja kuolema johtui siitä, hän sanoi hiljaa. Silloin ei tarvita poliiseita, tarvitaan vain lääkäri.

Nimineuvos Honkanen silmäsi häntä pitkään. Hänestä tuntui siltä, että hän oli jolloinkin nähnyt tuolaisen samanlaisen sormuksen, mikä Joel Häiriön sormessakin oli. Mutta missä? Hän ei saanut sitä ainaakaan nyt päähänsä. Kummallisia korujakin tässä huvilassa, vanhoja hopearistejä ja kultasormuksia, ajatteli hän itsekseen. Ukko näytti niin lopen rattoisalta siinä nojatuolissa istuessaan silmälasit nenänkaarella ja puhuessaan vanhoja. Oli uskomatonta, että tuonnäköinen mies on jolloinkin tehnyt rötöksiä — kavaluksia — ja joutunut tuuliajolle . . .

— Teillä on harvinainen sormus, hän sanoi Häiriölle ja huomasi, että puhuteltu säpsähti. Hetken val-

litsi huoneessa hiljaisuus, mutta sitten kuului Häiriön hiukan möreähkö ääni tyynenä:

— Kieltämättä se on harvinainen. Se on minulle kallis muisto, jota kannan aina oikean käden keskisormessani. Sormus on hyvin vanha. Se on kulkeutunut suvussamme jo monen polven aikana. — Sitten hän ikäänkuin muisti jotakin ja pisti oikean kätensä takin taskuun ja silmäsi viattomana nimineuvosta.

Mutta nimineuvos Honkasen mieleen jäi välkky-mään tuo kultainen sormus — historiallinen esine sekin — ja hänhän oli saanut presidentiltä nimineuvoksen arvonimen — ainoan maassamme — juuri historiallisten harrastustensa ja kokoelmiensa ansiosta.

XII.

Etsiväkomissario Juutilainen istui rikospoliisin ns. murharyhmän päällikön huoneessa ja teki selkoa Kallioluodon huvilassa tapahtuneista seikoista. Hän kuvasi tapahtumat nimineuvos Honkasen kertoman ja omien havaintojensa mukaan. Molemmat ruumiit olivat patoloogisella juuri parhaillaan asianmukaisessa käsittelyssä ja ruumiinavauspöytäkirjojen odotettiin saapuvan rikospoliisiin millä hetkellä hyvänsä.

— Oletteko jo ehtinyt ottaa selville tarkempia tietoja Kallioluodon vieraiden henkilöllisyydestä, kysyi murharyhmän päällikkö.

— Olen, vastasi Juutilainen. Toinen vainajista, tehtailija Sarhama on kaikkialla maassamme tunnettu teollisuusmies. Toinen, neiti Eva Lühr, on muuttanut Suomeen vähän ennen talvisotaa. Nimineuvos Honkasen sanojen mukaan hän on tehtailija Sarhaman tytär. Viimeksi palveli hän Tavaratalo Stockmannin mannekiinina. — Mutta vieraiden joukossa on muutamia sangen outoja tyyppejä, lisäsi Junttilainen.

Murharyhmän päällikkö silmäili edessään olevia

papereita sanoen:

— Joukossa on johtaja Feodor Sukeva, rouva Johanna Sukeva, os. Sarhama, Nili Sukeva, Joel Häiriö, taiteilija Arvid Borgas, näyttelijätär Elin Viiri ja nimineuvos Jokke Honkanen. Feodor Sukeva ja Joel Häiriö näyttävät olevan poliisille entuudestaan tuttuja. Edellinen hämäräperäisten liikekeinottelujensa takia ja jälkimmäinen on tehnyt kaksikymmentä vuotta sitten, toimiessaan Hämeenlinnan urkurina, kirkkokassasta pienen kavalluksen. Istunut tiilenpäitä lukemassa kuusi kuukautta ja menettänyt virkansa. On siinäkin urkuri. — Oletteko saanut lisätietoja johtaja Sukevasta?

— Jonkin verran, Juutilainen vastasi. Hänellä on sangen kummallisia harrastuksia. Aikoinaan on hän kierrellyt vähän joka puolella maailmaa. Erikoisen kiinnostunut hän on kaikenlaisiin myrkkyyhin. Pistäydyin tunti sitten hänen kotonaan ja tutustuin valan hienoon myrkkylaboratorioon. Hän elättää kellarissa marsuja ja kaniineita ja kokeilee niihin myrkkyyjään. En ole koskaan poliisimiestoimintani aikana tavannut tämän laatuista. Lieneekö tuollainen harrastus laillistakaan. Myrkkyykokoelmat olisi kiireim-

miten takavarikoitava. Jos ruumiinavauspöytäkirjat ovat sellaiset, jollaisiksi ainakin nimineuvos Honkanen ne epäilee, niin ei liene todellakaan vaikeata etsiä niitä aineita ja tapoja, joilla molemmat onnettomat murhattiin.

— No niin, mitä muuta tiedätte miehestä?

— Amerikan lähetystön välityksellä olin myös yhteydessä New Yorkin poliisiin, Juutilainen vastasi. Sieltä tiedoitettiin, että tämä sama Sukeva on puuhaillut laittomia »Valloissa». Hän on harjoittanut varsinkin suomalaisten ja skandinaavien keskuudessa kiristystäkin. Sitten hän on sotkeutunut suurempiin ja pienempiin kavalluksiin. Istunut kymmenen kuukautta tiilenpäitä lukemassa. New Yorkin poliisi tiedoittaa, että Sukeva on häikäilemätön tyyppi, joka ei kaihda mitään keinoja päämäärää tavoitellessaan.

— Johanna Sukeva ja hänen poikansa?

— Poliisin kirjoissa ei mitään merkintöjä, Juutilainen vastasi.

— Taiteilija Borgas ja Elin Viiri?

— Samoin.

— Vanha palvelija Joosua ja keittäjätär Leena Ter-
vo?

— Joosua on palvellut jo rovasti Sarhaman — tehtailijan isän — kodissa, Juutilainen selitti, Leena Tervo on otettu rouva Johanna Sukevan suosituksesta Kallioluodon huvilaan.

Juuri silloin saapui murharyhmän päällikölle viralliset lausunnot ruumiinavauksesta. Niiden mukaan olivat vainajat nauttineet alkohoolin seassa jotakin toistaiseksi tuntematonta, voimakasta myrkyä, joka noin puoli tuntia nauttimisen jälkeen salpaa hengityksen. Ensi kerran tavattiin meillä tällaisen myrkytyn uhrit. Myrkky oli varmasti hyvin harvinaista. Tutkimukset sen suhteen jatkuivat.

— No niin, siinä sitä nyt sitten ollaan, Juutilainen sanoi. Nimineuvos Honkasen epäilyt eivät olleet turhia. Molemmat on myrkytetty. Kuka sitten murhaaja lieneekin, on hän toiminut erittäin ovelasti. Murhan motiiveja emme vielä tiedä. Sarhaman omaisuus kenties — hänellähän ei ole muita sukulaisia kuin nuo Sukevalaiset — äiti ja poika ja ehkä setäkin — tuo myrkytysprofessori, johon haluaisin nyt heti iskeä kynteni. Tai eihän sitä vielä tiedä, mitä motiiveja tässä ilmaantuu, kun juttua ruvetaan todenteolla tonkimaan. — Saan kai jutun hoitaakseni, kysyi hän sitten.

— Tietenkin, murharyhmän päällikkö vastasi. Ottakaa niin paljon apulaisia kuin haluatte. Juttu on saatava nopeasti päätökseen. Tehtailija Sarhama oli tämän yhteiskunnan huippuja ja lehdet tulevat varmasti puhumaan paljon asiasta aikanaan. Antakaa kuulua itsestänne ja onnea.

— En tarvitse apulaisikseni kuin Niemistön ja nimineuvos Honkasen — tuon rikosjutuista kiinnostuneen ukkelin, vastasi Juutilainen hymyillen. Luoja nähköön vaikka hän jo olisikin ratkaissut saarella koko arvoituksen poissaollessani!

Jo heti silloin, kun nimineuvos Honkanen kertoi Kallioluodolla tuntemattomasta yöllisestä vieraastaan, oli etsiväkomissario Juutilainen varma siitä, että saarella oli tapahtunut rikos — kaksi murhaa. Mutta kuka oli murhaaja? Kaikki merkit viittasivat johtaja Feodor Sukevaan — tuohon outoon myrkynsekottajaan, jonka puuhat eivät koskaan olleet olleet niin kovin valoisia. Työskentelikö Sukeva yhteistoiminnassa velivainajansa vaimon Johanna-rouvan ja tämän pojan, Nilin, kanssa ja heidän hyväkseen? Hän oli ottanut nyt tarkan selon rouva Johannan raha-asioista ja saanut yllättäen tietää, ettei rouval-

la käytännöllisesti katsoen ollut enää mitään. Asuntoosakekin oli pantattu pankkiin — niin paljon oli nuori keikari kuluttanut viimeisinä aikoina. Sitä paitsi oli muita velkoja aika huomattavasti. Honkanen oliertonut hänelle, kuinka äärettömästi Johanna-rouva rakasti tunnotonta poikaansa. Hän oli vuosia sitten tutkinut samantapaista juttua, jossa äiti oli tehnyt huomattavan kavalluksen poikansa hyväksi. Kallioluodon juttu muistutti hiukan tuota aikaisempaa, vaikka tämä oli paljon häikäilemättömämpi. Tapahtuihan tässä kaksi murhaa, tunnettu miljoonikko ja tehtailija ja hänen avioton tyttärensä raivataan tieltä perinnön toivossa.

Niin, vissit epäluulot kohdistuivat Feodor Sukevaan. Jos hän oli todellinen myrkyttävä, niin ei hänen ainakaan ollut kaukaa tarvinnut hakea myrkkijä. — Tuntematonta myrkkijä, niinhän ruumiinavauslausunnossa oli sanottu. Eikö Sukeva juuri ollut liikkunut pimeimmässä Afrikassa, Kaukoidässä ja luoja ties missä, kenties hankkinut sieltä täältä täysin tuntemattomia myrkkijä — noiden seutujen alkuasukkaathan olivat usein mestareita myrkkyalalla — ja suorittanut nyt suurten summien tai muiden etu-

jen vuoksi häikäilemättömät tekonsa. Voihan murhilla olla jokin muukin motiivi, mutta tässä tapauksessa näyttää sentään tehtailija Sarhaman omaisuus todennäköisimmältä.

Pikamoottorivarkaus ja saarelta mantereelle vievän puhelinkaapelin tuhoaminen viittaavat vain siihen, että murhaaja on pirullisen ovelasti suunnitellut rikokset. Oliko hänellä vielä valittu kolmaskin uhri? Myrsky raivosi merellä. Oli hyvin vähän mahdollista, että kulkureittien sivussa olevan Kallioluodon ohi tuollaisena myrskyisenä vuorokautena kukaan purjehtisi. Murhaaja sai siis aivan yksin hoidella tihtyönsä — jos hän vain hoiteli ne hyvin. Tässä tapauksessa täytyy hänelle antaa tekosistaan kymppi.

Mutta miksi hän sitten alkoi vainota nimineuvos Honkasta — vai oliko nimineuvos juuri kolmas uhri? Sitä ei Juutilainen uskonut, mutta hän päätteli, että murhaaja havaitsi, kuinka äärettömän innostunut Honkanen oli jutun penkomiseen. Hän alkoi kenties hiukan pelätä nimineuvosta — ties, mitä juonia Honkanen oli keksinyt. Niinpä oli hänet raivattava hyvissä ajoin tieltä tai ainakin varoitettava. Nimineuvoksen nukkuessa hiipi hän pimeänä yönä ensiksi-

mainitun huoneeseen, pani myrkytetyn likööripullon pikareineen pöydälle. Mutta Honkanen sattuikin heräämään. Tuntematon ja salaperäinen vieras livahhti silloin huoneesta kuin varjo ja sulki nimeuvoksen huoneeseensa, jottei hän ainakaan pääsisi näkemään, mihin vieras pakeni. — Kaikki on ovelasti suunniteltu, sangen ovelasti, tunnusti Juutilainen itseksseen.

Iltapäivällä, kello 16 aikana sai komissario Juutilainen rikostutkimuskeskuksen lausunnon likööripullon sisällöstä. Epäilemättä siihen oli sekoitettu samaa myrkkyä, jolla tehtailija Sarhama ja mannekiini oli murhattu. Eva Lihrin viinilasın siruista tavattiin hitunen samaa tuntematonta, mutta erittäin vaarallista myrkkyä.

— Vielä tänä iltana kiristän renkaani tiukalle, Juutilainen sanoi itseksseen. Nyt en olisi Kallioluotolaisen housuissa — en ainakaan Feodor Sukevan, sillä epäilykset kohdistuvat häneen selvimmin. Honkanen saa nauttia kerrankin oikeasta kuulustelusta ja tiukasta sellaisesta vielä lisäksi. — Hän työnsi pistoolin takataskuunsa. Eihän sitä tiedä, mitä saarella voi tapahtua, sillä Sukeva tuntuu olevan oikein kansainvä-

linen konna, joka on liikkunut kaikilla puolilla maailmaa. Poliisilaitoksen pikakiittäjä oli varattu kello 21 Kaivopuiston laituriiin. Kello 21.30 olisi hän Kallioluodossa.

XIII.

Sillä aikaa kun komissario Juutilainen neuvotteli murharyhmän päällikön kanssa Kallioluodon rikoksista ja järjesteli lähtöänsä saarelle, sillä aikaa hoiteli nimineuvos Honkanen etsivä Niemistön kanssa omia asioitansa huvilassa. Juutilainen oli ennen lähtöään antanut Niemistölle tarkat määräykset jokaisen vieraan silmälläpidosta; — Honkasen suhteen oli kuitenkin toisin. Niemistö tiesi tämän amatööri-salapoliisin ja nimineuvoksen harrastukset yhtä hyvin kuin Juutilainenkin ja antoi hänelle melko vapaat kädet toimia oman päänsä mukaan. He olivat pitäneet illansuussa pitkän neuvottelun biljardihuoneessa ja nyt astui nimineuvos olohuoneeseen, johon toiset vieraat olivat kokoontuneet hiljaisina odottamaan illan tuloa ja kuulustelijoita mantereelta.

— Jokainen meistä täällä olijoista tuntee, kuinka järkyttävien tapahtumien todistajiksi toissailtana ja -yönä tahtomattamme jouduimme, hän sanoi. Johanna-rouva katsoi häntä kylmästi mustien silmäripsiensä alta ja johtaja Sukeva oli yhtä ivallisen näköinen kuin ennenkin. Ainoa, joka näytti nyt tunte-

van hiukan suurempaa mielenkiintoa Honkasen puheita kohtaan kuin aikaisemmin, oli Joel Häiriö.

— Ensimmäiset krapuillalliset huvilan kuistilla tuottivat onnettomuutta, jatkoi Honkanen, mutta minun mielestäni me olemme saaneet jo enemmän kuin tarpeeksi pohtia kaikkea sitä. Me olemme nähneet kahden ihmisen kuolevan tällä pienellä saarella ja niin edespäin. Ehkä me joudumme lähituntien aikana kaikki tiukkojen poliisikuulusteluiden alaisiksi — niin kukapa meistä tietää, mihin kaikkeen olemme kukin omalta osallamme sotkeutuneet. . . Mutta jättäkäämme tänä iltana kaiken tuon ajattelemisen. Joo-sua on ilmoittanut minulle, että huvilan erinomaisessa jääkellarissa on vielä sata herkullista krapua. Minun mielestäni me voisimme aivan hyvin lepuuttaa ajatuksiamme jonkinlaisilla jatketuilla krapuillallisilla — onnellisemmilla kuin olivat ensimmäiset tällä saarella viettämämme — ja niin muodostaa itsellemme vähän kauniimpi kuva tästä aavan meren kauniista saaresta ennenkuin poistumme täältä — luultavasti ikuisesti. Mitä mieltä ovat arvoisat ystäväni ehdotuksestani?

Olohuoneessa vallitsi syvä hiljaisuus. Ehdotus oli

yllättävä. Niemistö hymyili vain vaisusti tuolissaan, sillä Honkanen oli hänelle biljardihuoneessa kertonut suunnitelmansa. Johanna-rouva silmäsi vuoroin Honkasta, vuoroin Niemistöä tutkivasti. Sitten hän suvaitsi sanoa:

— Sanotteko tuon kaiken leikillänne? Minun mielestäni ei aika ole sopiva leikinlaskuun.

— Mitä joutavia, hymähti johtaja Sukeva. On aivan turhaa, että tässä murjotamme ja silmäilemme toisiamme kuin veriviholliset. Yhtä hyvin voimme syödä herkulliset kravut suihimme ja nauttia illasta siksi kunnes etsiväkomissario Juu... Juu...

— Juutilainen, auttoi Niemistö.

— Niin juuri, Juutilainen saapuu saarella. — Minä en sitten koskaan opi muistamaan poliisien nimiä, lisäsi hän kääntyen Niemistön puoleen.

— Ehkäpä olette heitä tuntenut elämänne aikana aivan liikaa, vastasi viimemainittu.

— No niin, mitä sanoo taiteilija Borgas ehdotuksestani? kysyi Honkanen.

— Hyvä, minä kyllä suostun siihen ilman muuta. Olen krapujen innokas ystävä.

— Minä myös, huudahti Elin Viiri.

— Entä ystävämme Joel Häiriö?

— Kunhan ei kukaan nyt vaan nielaisisi kravun-
saksia kokonaisina, hän sanoi. Voisi tulla taaskin kuo-
lemantapaus. . .

Kaikki läsnäolijat katsoivat häneen paheksuvas-
ti, mutta Häiriö silmäili jo taas vanhaa sormustaan
asiantuntijan ilmein ja hänen lasinsa notkahtivat ne-
näkaarelle. . .

Nimineuvos Honkanen antoi Joosualle tarpeelli-
set ohjeet ja yhdessä keittäjättären kanssa alkoivat he
laittaa krapupöytää kuistilla kuntoon. Värilliset lyh-
dyt ripustettiin jälleen kuistin pylväisiin, krapuveit-
set, -lautaset ja muut välineet ilmestyivät pöydälle,
joka oli verhottu kravunkuvilla somistetulla liinalla.
Valkoviinipikarit, viinalasit ja oluttuopit olivat pai-
koillaan aivan samalla tavalla kuin toissailtanakin.

Honkanen ja Niemistö tulivat katsomaan kuistille.
Kaikki alkoi olla valmiina. Tunnelma oli suunnilleen
sama kuin toissailtanakin. Meri tummeni jo, mutta
nyt ei näyttänyt tulevan yöksi myrskyä. Haavat kahi-
sivat puistossa tutunomaisesti ja myöhäiset elokuun
kukat levittivät tuoksuaan kuistille.

— Näppärä keksintö, sanoi Niemistö, tämä kra-

puilta, mutta entäpä jos olettekin rakentaneet teorianne väärälle pohjalle. Mitäs sitten?

— No, saammehan ainakin punaisia äyriäisiä maarumme täyteen — niin — ja hyvää viiniä, hymyili Honkanen.

Samassa tuli Joosua kuistille ja kantoi krapuvatia. Hänen kasvonsa olivat kalpeat — ne olivat suorastaan harmaat. Näkyi selvästi, että vanhus pelkäsi jotakin. Tai ehkä hän aavisti taaskin jotakin tapahtuvaksi.

— Älkäähän olko levoton, hyvä Joosua, sanoi nimi-neuvos ja taputti häntä olkapäälle.

— Minua todellakin pelottaa, vastasi vanha palvelija. Kenenkä vuoron luulette nyt olevan?

Mutta Honkanen ei vastannut — hän ei tainnut kuullakaan vanhan Joosuan enteilevää kysymystä. Hän vei Niemistön vähän syrjemmälle ja sanoi:

— Kun käyn käsittelemään seurakuntaani, niin tarkkailkaapa pöydässä istujia. Kiinnittäkää huomionne kaikkeen — pienimpiinkin seikkoihin. Onko teillä muuten pistooli taskussanne? — No, hyvä, toivon, ettei sitä tarvittaisi, mutta sittenkin on hyvä olla varovainen. Parempi katsoa kuin katua . . .

Samassa tulivat vieraat kuistille. Pöytäjärjestys oli

seuraava:

Pöydän päässä istui nimineuvos Jokke Honkanen. Hän oli vallannut isännän paikan sillä perusteella, että oli keksinyt nämä lähtiäiskrapuillalliset. Hänen oikealla puolellaan istui rouva Johanna Sukeva ja vasemmalla johtaja Feodor Sukeva. Toisena oikealla — siis samalla paikalla, missä toissailtanakin — istui ent. urkuri Joel Häiriö. Häntä vastapäätä istui näyttelijätär Elin Viiri. Pöydän alapäässä istuivat vastakkain taiteilija Arvid Borgas, Nili Sukeva ja Niemistö pöydän päässä, josta hän erinomaisen hyvin saattoi seurata jokaista.

Vieraat istuutuivat paikoilleen. Toisten istuutuesa jäi nimineuvos seisomaan pöydän päähän. Värilliset lyhdyt oli sytytetty ja ne loivat tummenevaan iltaan kauniita väriyhdistelmiään. Krapuvati loisti tulipunaisena vihertävien ja valkoisten viini- ja ryypypylasien keskessä ja oluttuopit — Riihimäen Lasitehtaan erikoisvalmistetta, jotka Sarhama-vainaja oli jollain saanut lahjaksi — olivat täynnä aitosaksalaista olutta.

— Nämä ovat siis toiset krapuillalliset tänä kesänä Kallioluodossa, sanoi nimineuvos. Tiedämme miten

ensimmäiset päättyivät — uskon ja toivon, että nämä eivät lopu yhtä onnettomasti. Kohta — ehkäpä tunnin parin perästä — saapuu mantereelta etsiväkomissario ja tuo todennäköisesti tiedon siitä, miten tehtailija Sarhama ja neiti Lihr kuolivat. Meille se on varmasti ensiluokkaisen jännittävää kuulla, mutta älkäämme ajatelko nyt sittenkään sitä, vaan nauttikaamme hyvästä ruoasta ja juomista viimeisenä yhdessäoloiltanamme.

Vanha Joosua kiersi pöytää vaiteliaana. Näki selvästi, että hänen kätensä vapisivat, kun hän täytti lasseja. Johanna Sukeva tuijotti täyttyviin pikareihin; — pöytäkunnan tunnelma oli enemmän kuin outo. He olivat kuin seitsemän täysin tuntematonta ihmistä, jotka jostakin ihmeellisestä sattuman oikusta olivat joutuneet istumaan yhdessä. Tai oikeastaan he enemmänkin muistuttivat seitsemää vihamiestä.

— Teillä on kummallinen sormus, sanoi Honkanen yhtäkkiä Joel Häiriölle. Tuo on varmasti keski-ajalla peräisin. Kallis muisto varmaankin? — Johtaja Sukeva loi nimineuvokseen läpitunkevan katseen. Niemistö, pöydän toisessa päässä tarkkaili mielenkiinnolla jokaista.

— Onhan se, vastasi Häiriö ilmeisen vastenmielisesti. Kallis sukumuisto.

— Viime kerralla puhuimme neiti Lihrin oudosta hopearivistä tässä samassa pöydässä, nyt puhumme sormuksesta, jatkoi Honkanen. Sukeva katkaisi kravulta sakset ja kuori ne. — Olen nähnyt tuollaisen sormuksen jossakin — odottakaahan — taisi olla Kansallismuseossa . . .

Niemistö havaitsi, kuinka Häiriön kädet vavahtivat omituisesti ja krapuveitsi kilahti luvattoman kovasti lautaseen. Johtaja Sukeva silmäsi Häiriötä läpitunkevasti — ikäänkuin uhaten. Värilyhdyt heittivät punaisia, keltaisia, vihreitä ja sinisiä läikkiä pöydälle, jossa puolestaan värihehkusta kilpailivat tulipunaiset kravut ja kauniin vihertävät valkoviinilasit.

— Niin, Kansallismuseossa, nyt muistankin sen aivan elävästi, jatkoi Honkanen. Olenpa saanut tutkia-kin tuollaista . . .

Silloin leikkasivat mantereen valonheittäjät jälleen taivasta. Tuli aivan samanlainen keskeytys kuin toissailtanakin. Valokeilat — huikaisevan kirkkaat — risteilivät hetken taivaalla ja piirsivät sinne kuvioitaan. Sitten laskeutui yksi valokeila alas, alas. Se lipui

meren pintaa pitkin, tuli saaren kohdalle, pysähtyi ikäänkuin sitä tarkastelemaan. Oli niin kirkasta kuin kirkkaimpana päivänä. Värilyhdyt eivät merkinneet tällaisessa räikeydessä kerrassaan mitään. Mutta sitten keila katosi — se katosi yhtäkkiä kuin oli tullutkin ikäänkuin joku jättiläinen olisi sen sammuttanut. Muut valokeilat sammuivat myöskin yhtä äkillisesti.

Kaikki vieraat olivat nousseet seisomaan — tilanne muistutti niin sanomattomasti toissailtaista. Sitten he istuutuivat jälleen pöytään. Niemistökin oli unoh-
tanut tarkkailunsa äsken ja seurannut valonheittä-
jien jättiläiskeilojen välähtelyä. Nyt hän tutki sitä ri-
peämmin pöytäkuntaa. Hän näki kuinka Joel Häiriö
otti valkoviinipikarin käteensä. Hän näki kuinka joh-
taja Sukeva seurasi viimeksimainitun liikkeitä kuin
jotakin vainuten. Sitten Häiriö joi lasinsa yhdellä sie-
mauksella tyhjäksi. Keskustelu oli tyrehtynyt. Koko
pöytäkunnan tunnelma oli yhä outo — eikähän se mi-
kään ihme toki ollutkaan.

Mutta sitten tapahtui taaskin jotakin hirvittävää. Joel Häiriön silmät laajenivat luonnottomasti. Hänen kasvonsa olivat kalpeat kuin palttina. Hän tuijotti joh-
taja Feodor Sukevaan, horjahti sitten pöytää kohden.

Lasit kaatuivat, pikarit menivät rikki — ent. urkuri
Joel Häiriö oli kuollut . . .

XIV.

Kaikki pöydässä olijat olivat salamana pystyssä. Elin Viiri huudahti sydäntäsärkevästi. Niemistö hypäsi heti pöydän takaa ja tarttui Häiriötä hartioihin kohottaen toisella kädellään hänen päätään. Häiriö oli kuollut. Honkanen seurasi johtaja Sukevan ilmeitä. Pilkkallinen hymy hänen huulillaan oli vaihtunut jonkinlaiseksi uteliaaksi virnistykseksi.

— Kummallisia kuolemia, hän sanoi kolkolla äänellä. Kaikki tässä saarella näyttävät kuolevan samalla tavalla — jotkut krapupöydässä, jotkut vuoteeseensa.

Samassa kuului mereltä kovaa moottorinsurinaa. Juutilainen oli tulossa saarelle parahiksi poliisilaitoksen pikakiitäjällä.

— Vainajan on annettava olla koskemattomana siinä, missä nyt on, julisti Niemistö. Komissario Juutilainen tutkii tapauksen. Kehoitin teitä kaikkia muita paitsi nimeuvosta poistumaan kuistilta olohuoneeseen ja pysyttelemään siellä.

Samassa tulikin Juutilainen jo kuistille ja näki edessään Honkasen, Niemistön ja vainajan. Hän sil-

mäsi nopeasti ympärilleen:

— Missä toiset ovat?

— Olohuoneessa, Niemistö vastasi.

— Menkää heti sinne ja vartioikaa heitä. Yksikään ei saa poistua huvilasta ilman minun lupaani. — Honkanen, olkaa hyvä ja selittäkää minulle tämäkin tapaus! — Samalla kun nimineuvos kuvasi hänelle näitä toisia krapuillallisia, kokosi Juutilainen pöydältä kaikki pikarin sirut silkkipaperille. Sitten hän leikkasi tottuneesti salkustaan ottamalla saksilla sen kohdan pöytäliinasta, johon oli räiskähtänyt Häiriön lastista valkoviiniä.

— No, ja sikäli, kun teitä tunnen, on teillä nyt jokin teoria, tiukkasi Juutilainen.

— Niin on, myönsi nimineuvos, mutta en tiedä uskotteko te siihen. Teillä on varmasti omat johtolankanne ja epäilyksenne. Tehän olette saaneet vapaasti hankkia mantereelta esimerkiksi tietoja meistä kaikista saarella olijoista, vastasi nimineuvos haikeasti.

— Mehän olemme ennenkin tarinoineet rikosjutuista. Olisin kovin utelias kuulemaan teorianne tästä jutusta, suostutteli Juutilainen.

— Murhaaja oli tämä mies, sanoi Honkanen ja

osoitti Joel Häiriötä. Ikäänkuin hänen sanojaan tehostakseen liiteli juuri silloin värilyhtyjen valosta tummasiipinen yöperhonen ja laskeutui pöydälle. Se löysi viinipisaran läheltä vainajan päätä, työnsi siihen kärsänsä, levitti siipensä ja oli kuollut . . .

— Taaskin kuollut yöperhonen, totesi Honkanen. — Mutta asiaan: Katsokaa tuossa kädessä olevaa vanhaa kultasormusta. Heti kun muistin, missä aikaisemmin olin tuollaisen tavannut, aloin tehdä omia päätelmiäni.

— Missä sitten olette tuollaisen sormuksen ennen tavanneet? kysyi komissario Juutilainen uteliaana.

— Kansallismuseossa, vastasi nimeuvos. Oli kumma, etten sitä heti muistanut, sillä olenhan itsekin vanhojen esineiden kokoilija niinkuin tiedätte. — No, hän jatkoi. Te ette varmaankaan voi ensinäkemältä sanoa, mikä tuo sormus itse asiassa on. Se on keskiaikainen myrkkysormus, joka on ontto ja joka kätkee sisäänsä vaarallista myrkkyä. Tässä tapauksessa hyvin vaarallista . . .

— Mutta . . . mutta sanokaahan toki minulle murhan motiivit — sillä murhiahahan nämä kaikki ovat olleet, niinkuin aavistitte heti ensimmäisen tapahtues-

sa, tiukkasi Juutilainen. Miksi tämä tuntematon, entinen ja aika tavalla deekiksellä oleva urkuri ryhtyy myrkyttäjäksi. Ja tappaa lopuksi itsensä? — Hän irroitti samalla uteliaana vainajan oikean käden keskisormesta vaarallisen sormuksen ja tarkasteli sitä.

— Olkaa varovainen, sanoi Honkanen. Katsokaa nyt, tuossa noin on äärettömän pieni vipu. Kun sitä painatte, niin sinetti kääntyy ja paljastaa pienen ontelon, jossa myrkky sijaitsee. Juutilainen käänsi vivusta ja todellakin sormuksen päällä oleva vanhanaikainen sinetti kääntyi ja pisara tummaa nestettä tipahti pöydälle.

— Tuo pisara olisi riittänyt tappamaan jonkun meistä, sanoi Honkanen kolkosti.

— Mutta syyt, syyt, tiukkasi Juutilainen edelleen.

— Luulen niiden kyllä ilmenevän, Honkanen vastasi.

Komissario Juutilainen määräsi, että he ensin tutkisivat Häiriön huoneen yläkerrassa. He kulkivat hallin läpi ja nousivat yläkerrokseen. Joel Häiriön huone oli neljäs oikealla — viimeinen vierashuone sillä puolen käytävää. Juutilainen ja nimineuvos astuivat huoneeseen. Se oli tavallisesti kalustettu. Näkyi sel-

västi, että tämä huone luovutettiin vähemmän vaativille vieraille. Ikkunat antoivat merelle, uutimet olivat värikkäät — kukalliset — ja vuode oli peitetty punakelta-raitaisella raanulla niinkuin maalaistalojen vuoteet.

Kirjoituspöytä oli ikkunan alla poikittain. Juutilainen tutki parhaillaan Häiriön matkatavaroita, mutta nimineuvos oli ottanut työmaakseen kirjoituspöydän. Laatikoissa oli vanhoja sanoma- ja aikakauslehtiä, mutta oli toki muitakin papereita. Mutta yhtäkkiä hänen silmänsä laajenivat. Käteen osui papereiden joukosta äskettäin kirjoitettu kirje, joka oli osoitettu hänelle, nimineuvos Jokke Honkaselle. Hän viittasi Juutilaisen luokseen.

— Katsokaapa tätä, hän sanoi. Kirje on kirjoitettu aivan äsken, luultavasti eilen tai tänään. Muutenhan on vielä melkein tuore. — Luulenpa, luulenpa, että nyt olemme Kallioluodon arvoitusten vieressä.

— Tunsitteko Joel Häiriön ennen saareen tuloanne? kysyi Juutilainen.

— En, vastasi Honkanen ja repäisi taitavasti kirjeen auki. Hän luki puoliääneen:

»Herra Nimineuvos Jokke

Honkanen Kallioluodon huvila.

Kun Te avaatte tämän kirjeen, olen minä jo kylmennyt. Ihmiset voivat tuomita minut kukin tavallaan, mutta olin niin auttamattomasti sotkeutunut tuhon verkkoihin, etten mitään mahtanut. Ne voimat, jotka minua pitivät kahleissaan, olivat minua kymmenen kertaa voimakkaammat ja häikäilemättömämmät.

Minä olen myrkyttänyt elokuun 13. päivän iltana Eva Lihrin. Minä tapoin myöskin myrkyllä Aake Sarhaman. Mutta minä olen ollut vain toimeenpanevana voimana näissä rikoksissa — toinen pää on ne suunnitellut — saatanallisen nerokas pää, joka kuuluu Feodor Sukevalle. Hänen tarkoituksenaan oli antaa minun raivata pois elävien kirjoista myöskin Johanna Sukeva ja hänen poikansa Nili. Minä olin riippuvainen tuolle ihmispaholaiselle hengestäni, vähäisestä omaisuudestani, kunniaista — sikäli kun minulla sitä oli järeillä — kaikesta — yksinkertaisesti kaikesta. Nyt minä olen kaikesta päässyt.

Feodor Sukeva on mielipuoli. Luultavasti Te olette tietoinen hänen kuuluisasta myrkkylaboratoorios- taan, jossa säilytetään pienissä lasipurkeissa hirvit-

täviä aineita. Siellä on sellaisia myrkkyyä, jotka saattavat muutamissa sekunneissa tehdä ihmisestä joko vainajan tai mielipuolen. Feodor Sukeva keksii uusia sekoituksia joka päivä — hän pitää itseään jonkinlaisena tiedemiehenä — todellakin kuoleman tiedemiehenä. Minä olen hänen uhrinaan ollut jo kymmenen vuotta. Hän on pitänyt minua jonkinlaisena koekaniniina myöskin noita vaarallisia myrkkyyä tutkiessaan. Ruumiini on myrkytetty, sieluni on myrkytetty, mutta tuo kaikki on tehty niin pirullisen ovelasti, ettei henki ole minusta sentään mennyt. — Oletteko kuulleet naisesta, joka kaunistusaineenaan käytti päivittäin arsenikkia määrätyn annoksen. Nainen oli kaunis kuin kuva, mutta hänen suudelmansa myrkytti suutelijan.

Feodor Sukeva uhraisi kaiken omaisuutensa intohimolleen. Nyt, kun hänellä ei ollut enää varoja harjoittaa kuolemantiedettään, keksi hän sattumalta laboratoriossaan aivan erikoisen myrkyn. Määrätyin tavoin säännöstelemällä voitiin uhri tappaa heti tai vasta tunnin — puolentoista perästä. Myrkky vaikutti ihmisen hengityselimiin — hengitystoiminta lakkasi ja uhri kuoli.

Tällä myrkyllä tapoin sekä Eva Lihrin, Aake Sar-

haman että myös itseni.

Kaiken suunnitteli Sukeva, joka pirullisella nautinnolla seurasi uhriensa kuolemaa ja uuden myrkyn vaikutuksia. Hän tiesi, että kun minä olisin suorittanut työni loppuun, olisi minut helppo raivata tieltä ja hän voisi edelleenkin harjoittaa kuolemantiedettään. Mutta minä tahdon sittenkin paljastaa kaiken. Paljastan sen kuolemallanikin.

Te olette nähneet oikean käden keskisormessani vanhan sormuksen. Vanhojen esineiden kokoilijana Te olette olleet siihen kiinnostunutkin. Se on keskiaikainen myrkkysormus, joka aikoinaan palveli jesuiittoja heidän tuhotessaan vastustajiaan. Sormuksen sisäpintaan on kaiverrettu hiuksenhienoja piirtoja, jotka kertovat uhrien lukumäärän. Niitä on paljon. Minä olen piirtänyt sinne kolme piirtoa lisää — oma piirtoni on viimeinen.

Joel Häiriö, ent. urkuri, olosuhteiden pakosta kuollessaan hirveä rikollinen.»

*

— Juttu on selvinnyt, sanoi Juutilainen. Eräitä hämäreitä kohtia siinä vielä on. Ajatelkaamme esimerkik-

si moottoriveneen varkautta, puhelinkaapelin katkaisemista.

— On selvää, ettei venettä varastettu ollenkaan. Joko Sukeva, tai hänen käskystään Häiriö, kävi katkaisemassa venevajassa köydet ja potkaisi moottorin tuuliajolle. Sellainen yltyvä myrsky, kuin silloin valitsi, piti kyllä lopusta huolen. Tätä olettamusta tukee myöskin puutarhuri Miettisen lausunto. Hänhän sanoi nähneensä tumman hahmon silloin illalla, joka kiiruhti venevajalta puiston halki huvilalle.

— Ja sama mies katkaisi tietenkin kaapelin, totesi Juutilainen. — Koko juttu on todellakin pirullisen nerokkaiden aivojen tuote. Kaikki yhteydet poikki, jotta murhaaja saisi riehua vapaasti. — Menkäämme, kiiruhtakaamme, hän yhtäkkiä ärähti.

Miehet kiiruhtivat portaita alakerran halliin. Sekä Juutilainen että Honkanen siirsivät pistoolinsa takataskusta takinsivutaskuun, käsi jäi pistoolinperän seuraksi.

Honkanen veti rauhallisesti olohuoneen oven auki.

Kaikkien katseet kääntyivät heihin. Johanna Sukeva istui sohvalla ikuisen käsityönsä ääressä, Nili luki

Juutilaisen tuomia päivälehtiä, Elin Viiri istui hänen vieressään ja koetti seurata mukana, taiteilija Borgas oli syventynyt vanhaan ranskalaiseen taidetta käsittelevään teokseen. Ainoa, joka seiso i oli Feodor Sukeva. Hän seiso i muina miehinä kuistille menevän lasioven vierellä ja katso i tynesti — alituinen pilkansekainen hymy huulillaan — sisääntulijoita. Niemistö istui sääret suorina nojatuolissa kolmen metrin päässä Sukevasta vasemmalla.

Nimineuvos Honkanen ei koskaan aikaisemmin ollut ollut näin jännittävässä tilanteessa. Hän tiesi ja tajusi, että tuossa heidän edessään seiso i mies, joka saattoi ryhtyä mihin hyvänsä. Hänen suunnitelman sa Kallioluodolla oli nyt ainakin katkaistu — miten hän ottaisi vastaan tiedon paljastumisestaan. Juutilainen meni huoneen poikki kohti Feodor Sukevaa. Hänen oikea kätensä oli pistoolin kahvassa. Kaikki seurasivat kalpeina tapahtumia. Jokainen vaistosi, että nyt seurasi Kallioluodon draaman viimeinen kohtaus. Juutilainen ärähti kolkosti;

— Feodor Sukeva — vangitsen teidät osallistumisista . . .

Pitemmälle hän ei ehtinyt päästä. Sukeva heittäy-

tyi takanaan olevaa kuistin lasiovea vasten. Ovi lensi auki — lasinsiruja sinkoili lattialle. Joku läsnäolevista naisista kirkaisi. Ulkona vallitsi täysi pimeys. Useat kuistin lyhdyistäkin olivat sammuneet.

— Kiinni — nopeasti, huusi Juutilainen Niemistölle ja Honkaselle. Tuo konna ei saa päästä saarelta. He juoksivat puiston halki kohti venelaituria. Siellä kului poliisilaitoksen nopea pikakiitäjä köytettynä. Kuljettaja oli todennäköisesti mennyt puutarhuri Miettisen mökkiin istumaan. Jos Sukeva pääsisi pikakiitäjään ja saisi koneen käyntiin, olisi hän mennyt — ainakin nyt.

— Mutta piru soikoon — ammutaan laiturille, huusi Juutilainen vierellään juokseville Honkaselle ja Niemistölle. Pistoolisarjat särähtivät yöllisellä saarel-la. Veneen kuljettaja ja Miettinen töytäsivät mökistä ulos.

— Mitä, mitä ihmettä, kuului Miettinen huutelevan. Mutta Juutilainen juoksi suoraa päätä laiturille. Hänestä tuntui niin kumman hiljaiselta. Moottoria ei yritettykään saada käyntiin. Olisikohan, olisikohan...

Samalla he näkivät venelaiturilla lojuvan miehen.

Feodor Sukeva makasi siinä tajuttomana. Hän oli haavoittunut vakavasti. Juutilainen, Honkanen ja Niemistö kantoivat hänet puutarhurin mökkiin, mutta ennen kuin hänet oli laskettu pirtin lavitsalle, oli hän jo vainaja. Hänen huulillaan näytti vieläkin häilyvän pilkallinen hymy. . .

— — —

— Ihmispeto, sanoi etsiväkomissari Juutilainen Honkaselle. Katsokaa tuota hymyä hänen suupielessään. Luulen, että hän olisi ollut jollekin psykoanalyttikolle oivallinen tutkittava. Koko mies on aina kuullut yhteiskunnan ulkopuolelle kaikkialla, missä hän vain on liikkunut ja vaikuttanutkin. Hänen elämänsä Kallioluodolla oli todellakin tuhoisa. . .

— Toivon saavani ennen tämän jutun paperille vientiä vilkaista Sukevan myrkkylaboratorioon, Honkanen pyysi.

— Koko laboratorio lahjoitetaan Helsingin Yliopiston lääketieteelliselle Tiedekunnalle. Se on varmasti erikoisin ja merkillisin lahjoitus, mitä yliopisto koskaan on saanut.

Yötuuli humisi puutarhurin mökin ympärillä. Pusto huojui ja laiskat mainingit vyöryivät ja kohisivat

kallioihin. Salaperäinen Kallioluodon loistohuvilan arvoitus oli ratkennut. . .
